

PROCEDURY OBOWIĄZUJĄCE W SZKOLE PODSTAWOWEJ NR 19
im. MIESZKA I W BIAŁYMSTOKU

1. Bezpieczeństwo uczniów - obowiązki szkoły w przepisach prawa.

Obowiązek szkoły w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa uczniów w szkole określają przepisy prawa zawarte w l. ustawach:

- z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2018 r. poz. 1457 ze zm.),
- z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (Dz. U. z 2018 r. poz. 996 ze zm. oraz z 2019 r. poz. 534),
- z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela (Dz. U. z 2018 r. poz. 967 ze zm.),
- z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy (Dz. U. z 2018 r. poz. 917 ze zm.),
- z dnia 20 czerwca 1997 r. Prawo o ruchu drogowym (Dz. U. z 2018 r. poz. 1990 ze zm. oraz z 2019 r. poz. 53 ze zm.),
- z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2018 r. poz. 2137 ze zm.),
- z dnia 9 listopada 1995 r. o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych (Dz. U. z 2018 r. poz. 1466 ze zm.),
- z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2018 r. poz. 1030, ze zm.),
- z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015 r. poz. 1390),
- z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz. U. z 2018 r. poz. 969),
- z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (Dz. U. z 2018 r. poz. 1025 ze zm. oraz z 2019 r. poz. 80),
- z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (Dz. U. 2018 r. poz. 1600 ze zm.),
- z 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2017 r. poz. 682, z 2018 r. poz. 950 oraz z 2019 r. poz. 303). 2 B) w rozporządzeniach:
- OBWIESZCZENIE MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ z dnia 4 września 2020 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach (Dz.U. z 2020 r., poz. 1604),
- MENiS z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach (Dz. U. z 2003 r. Nr 6 oraz z 2018 r. poz. 2140),

- MEN z dnia 21 maja 2001 r. w sprawie ramowych statutów publicznego przedszkola oraz publicznych szkół (Dz. U. Nr 61, poz. 624, oraz z 2007 r. Nr 35, poz. 222),
- MEN z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz. U. poz. 1591, z 2018 r. poz. 1647 oraz z 2019 r. poz. 323),
- MEN z dnia 27 sierpnia 2012 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. poz. 977, z 2014 r. poz. 803 oraz z 2016 r. poz. 895),
- MEN z dnia 18 sierpnia 2015 r. w sprawie zakresu i form prowadzenia w szkołach i placówkach systemu oświaty działalności wychowawczej, edukacyjnej, informacyjnej i profilaktycznej w celu przeciwdziałania narkomanii (Dz. U. poz. 1249 oraz z 2018 r. poz. 214),
- MEN z dnia 25 maja 2018 r. w sprawie warunków i sposobu organizowania przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki krajoznawstwa i turystyki (Dz. U. poz. 1055),
- MEN z dnia 30 marca 2016 r. w sprawie wypoczynku dzieci i młodzieży (Dz. U. poz. 452),
- RM z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz. U. Nr 209, poz. 1245).

Ustawowy obowiązek dyrektora szkoły w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa uczniów zawierają zapisy ujęte w:

- ✓ art. 6 KN - Nauczyciel obowiązany jest rzetelnie realizować zadania związane z powierzonym mu stanowiskiem oraz podstawowymi funkcjami szkoły: dydaktyczną, wychowawczą i opiekuńczą, w tym zadania związane z zapewnieniem bezpieczeństwa uczniom w czasie zajęć organizowanych przez szkołę,
- ✓ art. 39 ust. 1 pkt. 5a ustawy o systemie oświaty, art. 68 ust. 1 pkt 6 Prawa oświatowego - Dyrektor szkoły lub placówki jest kierownikiem zakładu pracy w rozumieniu Kodeksu pracy, wykonuje zadania związane z zapewnieniem bezpieczeństwa uczniom i nauczycielom w czasie zajęć organizowanych przez szkołę lub placówkę.
- Ustawa z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (Dz. U. z 2019 r. poz. 1239 ze zm.),
- Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (Dz. U. z 2019 r. poz. 1148 ze zm.),
- OBWIESZCZENIE MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ z dnia 4 września 2020 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej

i Sportu w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach (Dz.U. z 2020 r., poz. 1604),

- Ustawa z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (Dz. U. z 2019r. poz. 59 ze zm.),
- Wytyczne GIS, MZ i MEN dla szkół podstawowych z dnia 5 sierpnia 2020 r.

2. Zasady ogólne

- Postępowanie w sytuacjach kryzysowych z udziałem ucznia powinno być prowadzone w możliwie najszybszym czasie i przy zapewnieniu bezpieczeństwa psychofizycznego ucznia.
- Uczeń i jego rodzice mają prawo do pełnej informacji o sytuacji i podjętych przez szkołę działaniach ich dotyczących.
- Osobą odpowiedzialną na terenie szkoły za respektowanie praw ucznia jest dyrektor szkoły.
- Osobą odpowiedzialną za monitorowanie respektowania praw ucznia jest przede wszystkim jest wychowawca klasy, nauczyciele w niej uczący, pedagog/ psycholog szkolony.
- W sytuacji, gdy szkoła wykorzysta wszystkie dostępne jej środki oddziaływań wychowawczych, a ich zastosowanie nie przynosi oczekiwanych rezultatów, dyrektor szkoły powiadamia pisemnie Sąd Rodzinny lub policję. Dalszy tok postępowania leży w kompetencji tych instytucji.
- Nauczyciel lub wychowawca dokumentuje zaistniałe zdarzenia na terenie szkoły, sporządzając możliwie dokładną notatkę z ustaleń i przekazuje ją do sekretariatu szkoły.

3. SPIS PROCEDUR

A. Zagrożenia zewnętrzne i procedury reagowania w przypadku wystąpienia zagrożenia.

I. Cel procedury:

Zapewnienie bezpieczeństwa fizycznego, psychicznego i emocjonalnego wszystkich uczniów ze szczególnym uwzględnieniem uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi oraz nauczycieli i pracowników obsługi administracji na wypadek zagrożenia zewnętrznego.

II. Przedmiot i zakres stosowania procedury:

Procedura dotyczy stwierdzenia zagrożenia lub możliwości jego wystąpienia oraz symptomów wskazujących na podjęcie przez dyrektora placówki (inne osoby wskazane w procedurze) koniecznych czynności związanych z zapewnieniem uczniom i pracownikom szkoły

bezpieczeństwa fizycznego, psychicznego i emocjonalnego. Procedura określa sposób postępowania na wypadek:

1. pożaru w szkole
2. wtargnięcia napastnika (terrorysty) do szkoły
3. podłożenia ładunku wybuchowego – postępowanie w wyniku zamachu bombowego
4. podłożenia podejrzanego pakunku – postępowanie w sytuacji kryzysowej oraz uruchomienie procedury działań
5. skażenia chemicznego lub biologicznego szkoły – procedury postępowania w przypadku uwolnienia się niebezpiecznych dla ludzi i środowiska substancji chemicznych oraz zastosowania broni biologicznej
6. epidemii; kataklizmu – procedury postępowania przypadku wystąpienia sytuacji nadzwyczajnych.

III. Uprawnienia i odpowiedzialność osób realizujących konieczne działania:

- Zespół zarządzania w sytuacji zagrożenia:
 - dyrektor placówki - podejmuje czynności związane z sytuacją zagrożenia, wdraża obowiązującą procedurę, kieruje i zarządza procesami bezpieczeństwa w placówce. Wydaje dyspozycje i polecenia pracownikom, powiadamia odpowiednie służby oraz kontroluje przebieg zastosowanej procedury;
 - wicedyrektor – pod nieobecność dyrektora placówki, podejmuje czynności związane z sytuacją zagrożenia;
 - sekretarz – powiadamia służby pod nieobecność dyrektora placówki, podejmuje czynności związane z sytuacją zagrożenia.
- Za uruchomienie i anulowanie alarmu w placówce odpowiada dyrektor szkoły (pod jego nieobecność wicedyrektor szkoły).
- Decyzję o ewakuacji uczniów i pracowników podejmuje dyrektor szkoły (pod jego nieobecność wicedyrektor szkoły).
- Odpowiednie służby powiadamia dyrektor lub osoba, która zauważyła zagrożenie.

IV. Sposób postępowania

1.1 Pożar w szkole. Ewakuacja w trakcie lekcji i przerwy – zasady postępowanie po ogłoszeniu alarmu w szkole

Sposób ogłoszenia alarmu - sygnały alarmowe

- Alarmowanie o zagrożeniach w budynku szkoły odbywa się w ramach wewnętrznego systemu alarmowania z wykorzystaniem sieci wewnętrznej urządzeń głośno mówiących.

- W każdym wypadku zagrożenia wymagającego ewakuacji wykorzystuje się sygnał alarmu lokalnego, którym jest jeden sygnały dzwonka, trwające około 30 sekund.
- Woźny szkoły przekazuje komunikat o ewakuacji do sekretariatu szkoły, na tej podstawie w klasach ogłasza się alarm i przystępuje do natychmiastowej ewakuacji.
- Ewakuację należy prowadzić w sposób zorganizowany kierując się ustaleniami procedury i aktualnie zaistniałą sytuacją.
- Komunikat o ewakuacji powinien być słownie doprowadzony do wszystkich osób znajdujących się w rejonie szkoły.
- Świadek niebezpiecznego zdarzenia /odbiorca informacji/ zobowiązany jest natychmiast powiadomić sekretariat szkoły.

Tel 85 732 3000

Przydział obowiązków i organizacja działania

1. Woźny:

- W godzinach pracy szkoły - otrzymane informacji / komunikatu/ o zagrożeniu przekazuje do:
 - Dyrektora szkoły
 - Sekretariatu
 - Pokoju nauczycielskiego
 - Wstrzymuje wejście na teren szkoły.
- Po godzinach pracy szkoły - w pierwszej kolejności powiadamia specjalistyczne służby ratownicze - stosownie do zagrożenia a następnie informuje o zaistniałym zdarzeniu kierownictwo szkoły.

2. Sekretariat szkoły:

- Zgodnie z decyzją dyrektora szkoły powiadamia:
 - Służbę dyżurną policji tel. nr 997
 - Służbę dyżurną psp tel. nr 998
 - Pogotowie ratunkowe tel. nr 999
 - Inne służby w zależności od potrzeb.
- Nadzoruje zabezpieczenie /ewakuację/ ważnego mienia, dokumentów, urządzeń, pieczęci itp.

3. Dyrektor szkoły:

- Podejmuje decyzję o zakresie ewakuacji /pełnej lub częściowej/.
- Nadzoruje przestrzeganie ustaleń zawartych w niniejszej procedurze.
- Nakazuje powiadomienie specjalistycznych służb ratowniczych.
- Nakazuje uruchomienie elementów zabezpieczenia procesu ewakuacji w szczególności: transport, załadunek i ochrona dokumentacji szkoły.

- Nakazuje zabezpieczenie instalacji gazowej, wodnej i elektrycznej, otwarcie wyjść ewakuacyjnych.
- Wprowadza zakaz wejścia i wjazdu na teren szkoły osób postronnych.
- Organizuje akcję ratowniczą.
- Zarządza ewakuację samochodów.
- Określa miejsce deponowania ewakuowanego mienia.
- Współdziała ze specjalistycznymi służbami ratowniczymi /psp, policją, pogotowiem ratunkowym, pogotowiem gazowym itp./.

4. Wychowawcy klas, nauczyciele:

- Ogłaszają alarm dla uczniów/klas.
- Nakazują opuszczenie budynku.
- Nadzorują przebieg ewakuacji uczniów /klasy.
- Nadzorują zabezpieczenie /ewakuację/ ważnego mienia i dokumentów.

5. Dyżurny nauczyciel:

- Nadzoruje ewakuację samochodów.
- Przekazuje na miejsce ewakuacji informację o zakończeniu ewakuacji.

6. Pracownicy zatrudnieni w szkole:

- W każdym z przypadków wymagającym ewakuacji należy postępować zgodnie z planem ewakuacji szkoły oraz ewakuować się drogami ewakuacyjnymi określonymi w procedurze.
- W przypadku zagrożenia lub wystąpienia skażenia chemicznego /nsch/ w zależności od zaistniałej sytuacji należy postępować zgodnie z zaleceniami (pozostać na miejscu, ewakuować się).

Ogólne zasady postępowania po ogłoszeniu alarmu w szkole:

1. O ewakuacji decyduje dyrektor, który po otrzymaniu meldunku od nauczyciela lub innej osoby zgłaszającej zagrożenie oraz rozpoznaniu sytuacji podejmuje decyzję o zawiadomieniu służb (policja, straż pożarna) i ogłoszeniu alarmu.
2. W sytuacji braku prądu sygnał alarmowy może być ogłaszany za pomocą gwizdka lub dzwonka ręcznego, z jednoczesnym komunikatem słownym podawanym przez osoby ogłaszające alarm. Jest to sygnał do natychmiastowego działania dla wszystkich pracowników szkoły oraz bezwzględnego wykonywania poleceń nauczycieli przez uczniów.
3. Niezbędne jest wezwanie odpowiednich służb drogą telefoniczną.

Procedura wezwania powinna być realizowana następująco:

- **Wybranie numeru odpowiedniej służby:**

• **policja 997;**

- straż pożarna 998;
 - pogotowie ratunkowe 999;
 - europejski telefon alarmowy (obowiązujący na terenie całej Unii Europejskiej) 112;
 - pogotowie energetyczne 991;
 - pogotowie gazowe 992;
 - pogotowie ciepłownicze 993;
 - pogotowie wodno-kanalizacyjne 994;
 - wojewódzkie centrum zarządzania kryzysowego 987;
 - infolinia policji (połączenie bezpłatne) 800 120 226.
 - Po zgłoszeniu się dyżurnego operatora danej służby podanie następujących informacji:
 - rodzaj stwierdzonego zagrożenia;
 - nazwa i adres szkoły;
 - imię i nazwisko oraz pełniona funkcję;
 - telefon kontaktowy;
 - zrealizowane dotąd działania w reakcji na zagrożenie.
 - Potwierdzenie przyjęcia zgłoszenia i zapisanie danych przyjmującego zgłoszenie.
4. Wszystkie działania od tej chwili mają prowadzić do jak najszybszej ewakuacji wszystkich osób znajdujących się na terenie szkoły. Wszyscy powinni bezwzględnie podporządkować się poleceniom osób funkcyjnych. W przypadku uczniów taką osobą jest nauczyciel, z którym w danym momencie mają zajęcia.
 5. Akcją nie może kierować wiele osób, by nie doprowadzić do dezorientacji i wybuchu paniki.
 6. Po rozpoznaniu zagrożenia i dokonaniu oceny sytuacji nauczyciel decyduje o możliwej najkrótszej drodze ewakuacji z budynku.
 7. Uczniowie na polecenie nauczyciela ustawiają się w szeregu i w sposób zorganizowany kierują się do wskazanego wyjścia ewakuacyjnego.
 8. Należy poruszać się po prawej stronie korytarzy i klatek schodowych, wykonując polecenia osób funkcyjnych.
 9. Jeżeli alarm zostanie ogłoszony w czasie przerwy, uczniowie powinni skupić się wokół najbliższej stojącego nauczyciela.
 10. Nauczyciele i uczniowie, którzy mają lekcje na wyższych kondygnacjach, schodzą po stwierdzeniu, że uczniowie z niższych kondygnacji opuścili już budynek i drogi ewakuacyjne są wolne.
 11. Po opuszczeniu budynku uczniowie wraz z nauczycielem udają się na miejsce zbiórki.

12. Jeżeli alarm zostaje ogłoszony w czasie przerwy, uczniowie natychmiast udają się (jeżeli tylko nie zagraża to ich bezpieczeństwu) pod salę, w której mają mieć zajęcia i stamtąd pod opieką nauczyciela przemieszczają się tak, jak to opisano wyżej.
13. Zbiórka na placu alarmowym służy sprawdzeniu obecności uczniów klas i ustaleniu liczby osób nieobecnych. Jest to bardzo istotne dla prowadzenia przez wezwane służby akcji ratunkowej.

Szczegółowe zasady ewakuacji

- Ścisłe stosować się do przekazywanych zaleceń.
- Wyłączyć i zabezpieczyć wszystkie urządzenia elektryczne i gazowe.
- Zakończyć pracę sprzętu komputerowego oraz zabezpieczyć dane informatyczne przed dostępem osób niepowołanych.
- Przygotować do ewakuacji /zabezpieczyć/ ważne wytypowane mienie, dokumenty, pieczęcie, środki finansowe itp.
- Pozamykać okna.
- Wytypowane osoby do działań zabezpieczających ewakuację winny przystąpić do wykonywania przypisanych im zadań.
- Wszystkie osoby opuszczające szkołę powinny zabrać rzeczy osobiste i przystąpić do ewakuacji postępując zgodnie z postępującymi zaleceniami i udać się na wyznaczone miejsce ewakuacji.
- Nie zamykać pomieszczeń.
- Wychowawcy /nauczyciele informują woźnego o opuszczeniu klas przez uczniów.
- Wychowawcy/nauczyciele na miejscu ewakuacji sprawdzają obecność i przekazują informację do dyrektora szkoły.
- Na miejscu ewakuacji nauczyciel i uczniowie przebywają do czasu otrzymania stosownej informacji co do powrotu i kontynuacji nauki lub jej zakończenia.

Drogi ewakuacji /kierunki ewakuacji/

Ewakuacja uczniów /pracowników szkoły/ odbywa się następująco:

1. Woźny szkoły przekazuje komunikat o ewakuacji do sekretariatu szkoły i na tej podstawie w klasach ogłasza się alarm i przystępuje do natychmiastowej ewakuacji.
2. Ewakuację należy prowadzić w sposób zorganizowany kierując się ustaleniami procedury i aktualnie zaistniałą sytuacją.
3. Komunikat o ewakuacji powinien być słownie doprowadzony do wszystkich osób znajdujących się w rejonie szkoły.

Obowiązki wychowawców klas/sekretariatu szkoły

- Opracować wewnętrzną procedurę stanowiącą załącznik, uwzględniającą własne potrzeby i uwarunkowanie w szczególności w zakresie zabezpieczenia dokumentów

/dzienników postępowania w przypadku pozostania uczniów w pomieszczeniach szkoły.

- Posiadać wykaz ważnych dokumentów, urządzeń, pieczęci itp., które mają być zabezpieczone /ewakuowane/.
- Posiadać przygotowane pojemniki na dokumenty, pieczęci itp.
- Przeszkolić uczniów w zakresie organizacji, przebiegu ewakuacji.
- Przeprowadzić próbą ewakuację klas w ramach godzin wychowawczych.

Zachowanie uczniów i nauczycieli podczas ewakuacji

Zachowanie uczniów:

Uczniowie zachowują spokój, każde zagrożenie traktują poważnie. Dokładnie słuchają oraz niezwłocznie wykonują polecenia nauczyciela. Po usłyszeniu sygnału alarmowego uczniowie ustawieni w parach w salach lekcyjnych czekają na hasło nauczyciela wzywające do opuszczenia klasy. Po wyjściu z sali poruszają się szybkim marszem bez popychania – ściśle trzymają się odpowiedniej drogi ewakuacyjnej, wykonując polecenia nauczyciela. Pomagają osobom słabszym.

Zachowanie nauczyciela:

Nauczyciele pilnują kolejności wyjścia uczniów ze swojej sali, przypominają przebieg trasy ewakuacyjnej oraz określają miejsce zbiórki. Nauczyciele sprawdzają, czy wszyscy opuścili salę, na miejscu zbiórki sprawdzają obecność, zabezpieczają dokumenty.

Bezpieczna ewakuacja osób z niepełnosprawnością

W przypadku osób z niepełnosprawnością bezpieczna ewakuacja powinna uwzględniać rodzaj oraz stopień niepełnosprawności, wiek wychowanków i ewentualne wykorzystanie na potrzeby ewakuacji pomocy ze strony innych osób (pracowników, uczniów). Aby ułatwić ewakuację osób z niepełnosprawnościami, należy:

1. Sporządzić listę uczniów z różnymi rodzajami niepełnosprawności.
2. Rozplanować zajęcia klas, w których uczą się osoby z niepełnosprawnością, w taki sposób, by nie musiały one przemieszczać się pomiędzy piętrami budynku.
3. Przystosować drogi ewakuacyjne do poruszania się osób z niepełnosprawnościami;
4. Wyznaczyć opiekunów osób z niepełnosprawnością na czas ewakuacji.
5. W miarę możliwości wcześniej przeszkolić opiekunów osób z niepełnosprawnością
6. w zakresie technik ewakuacji.

Postanowienia końcowe

- Wyznaczyć nauczycieli regulujących ruchem, zabezpieczających dokumenty, ważne mienie itp.

- Na terenie szkoły do czasu otrzymania innych dyspozycji pozostaje woźny szkoły oraz wyznaczone osoby funkcyjne.

1.2 Wtargnięcie napastnika (terrorysty)

Postępowanie nauczyciela w przypadku wtargnięcia napastnika z niebezpiecznym narzędziem lub bronią, który strzela do osób znajdujących się na korytarzu i w salach lekcyjnych, tzw. aktywnego strzelca:

1. Jeżeli nie miałeś szansy na ucieczkę, ukryj się, zamknij drzwi na klucz (zabarykaduj się).
2. Wycisz i uspokój uczniów.
3. Zaopiekuj się uczniami ze SPE i uczniami, którzy potrzebują pomocy – zwróć szczególną uwagę na uczniów, którzy specyficznie reagują na stres i mogą mieć problemy z opanowaniem emocji.
4. Każ bezwzględnie wyciszyć, wyłączyć telefony.
5. Poinformuj policję, wysyłając informację tekstową SMS o zaistniałej sytuacji.
6. Zasłoń okno, zgaś światło.
7. Nie przemieszczaj się.
8. Stań poniżej linii okien, zejź ze światła drzwi.
9. Zejź z linii strzału, połoź się na podłodze – z reguły napastnicy strzelają na wysokości około 1 do 1,5 m. Strzały z broni palnej bez problemu przebijają drzwi i mogą zranić osoby znajdujące się wewnątrz.
10. Jeżeli usłyszysz strzały, nie krzycz.
11. Nie otwieraj nikomu drzwi – interweniujące oddziały policji w razie takiej konieczności same otworzą drzwi. Napastnicy mogą zmusić osoby funkcyjne (np. dyrektora) do przekazania komunikatu, który ma spowodować otwarcie drzwi.
12. W przypadku wtargnięcia napastnika do pomieszczenia podejmij walkę, która może być ostatnią szansą na uratowanie życia – celem aktywnego strzelca jest zabicie jak największej liczby ludzi. W takiej sytuacji podjęcie walki może dać jedyną szansę na uratowanie życia.

Postępowanie nauczyciela w przypadku bezpośredniego kontaktu z napastnikami, którzy dążą do przejęcia kontroli nad szkołą:

1. Wykonuj bezwzględnie polecenia napastnika.
2. Nie stawiaj oporu.
3. Na żądanie terrorystów oddaj im przedmioty osobiste, np. telefon.
4. Poinformuj, że nie możesz wykonać jakiegoś polecenia (wówczas nie zostanie to potraktowane jako próba oporu).
5. Nie patrz terrorystom w oczy, unikaj kontaktu wzrokowego (by nie prowokować).
6. Nie zwracaj na siebie uwagi.

7. Nie lekceważ napastnika (nie odwracają się plecami) i nie bądź agresywny.
8. Nie oszukuj terrorysty – oszustwo może zostać uznane za brak szacunku czy agresji i zostać ukarane.
9. Uspokój uczniów, zawsze zwracaj się do nich po imieniu – zwracanie się do uczniów po imieniu pozwala na ich upodmiotowienie, co może spowodować łagodniejsze ich traktowanie przez zamachowców.
10. Poinformuj napastnika o uczniach ze schorzeniami – wiedza ta w konsekwencji obniży agresję ze strony zamachowców wobec dzieci, których zachowanie może być nietypowe.
11. Pytaj zawsze o pozwolenie, np. gdy chcesz się zwrócić do uczniów.
12. Zawsze korzystaj z dobrej woli terrorysty, zapytaj o możliwość np. napięcia się wody – nigdy nie wiadomo, kiedy kolejny raz będzie można napić się czy zjeść posiłek.

Postępowanie nauczyciela w przypadku działań antyterrorystycznych podjętych przez policję:

1. Nie uciekaj z miejsca zdarzenia, nie wykonuj gwałtownych ruchów, bo możesz zostać uznany za terrorystę.
2. Nie próbuj pomagać służbom ratowniczym, dyskutować z nimi.
3. Połóż się na podłodze, trzymaj ręce z otwartymi dłońmi, najlepiej na wysokości głowy.
4. Słuchaj poleceń i instrukcji grupy antyterrorystycznej, poddawaj się jej działaniom.
5. Odpowiadaj konkretnie na pytania policjantów, podaj fakty, nie zmyślaj.
6. Nie trzymaj oczu w przypadku użycia gazów łzawiących (tarcie oczu tylko pogarsza skutki użycia gazu łzawiącego).
7. Pytaj o pozwolenie zaopiekowania się swoimi uczniami.
8. Odpowiadaj na pytania funkcjonariuszy.
9. Bądź przygotowany na traktowanie ciebie jako potencjalnego terrorysty, dopóki twoja tożsamość nie zostanie potwierdzona (szczególnie w pierwszej fazie operacji odbijania zakładników).
10. Po wydaniu polecenia wyjścia opuść pomieszczenie jak najszybciej, oddal się we wskazanym kierunku.
11. Nie zatrzymuj się w celu zabrania rzeczy osobistych, zawsze istnieje ryzyko wybuchu lub pożaru – najważniejsze jest uratowanie życia i zdrowia, a dopiero później ratowanie dóbr materialnych.

**Procedura postępowania w przypadku podejrzenia podłożenia na terenie szkoły
ładunku wybuchowego lub podejrzanego pakunku**

Osoby odpowiedzialne za zarządzanie Dyrektor placówki lub w przypadku jego nieobecności wicedyrektor; w przypadku ich nieobecności – osoba przez nich wcześniej upoważniona.	
1.3. Podłożenie ładunku wybuchowego – postępowanie w wyniku zamachu bombowego	1.4. Podłożenie podejrzanego pakunku – postępowanie w sytuacji kryzysowej oraz uruchomienie procedury działań
Otrzymanie informacji o podłożeniu ładunku wybuchowego	Zauważenie podejrzanego pakunku (podejrzany pakunkiem nazywamy przedmiot mogący zawierać ładunek wybuchowy lub nieznaną substancję)
Prowadząc rozmowę z osobą informującą o podłożeniu ładunku wybuchowego, zapamiętać jak największą ilość szczegółów.	Odizolować miejsce zlokalizowania podejrzanego pakunku.
Zapisać natychmiast wszystkie uzyskane lub zapamiętane informacje.	Nie dotykać, nie otwierać i nie przesuwać podejrzanego pakunku.
Poinformować niezwłocznie o otrzymaniu zgłoszenia osobę odpowiedzialną za uruchomienie procedury.	Okryć pakunek w przypadku stwierdzenia wydobywania się z niego innej substancji (tylko jeżeli czas na to pozwala).
Po usłyszeniu sygnału o podłożeniu ładunku wybuchowego rozpocząć ewakuację zgodnie z planem ewakuacji.	Poinformować o zauważeniu pakunku osobę odpowiedzialną za uruchomienie czynności.
Nie używać telefonu komórkowego.	Po usłyszeniu sygnału o podłożeniu ładunku wybuchowego rozpocząć ewakuację zgodnie z planem ewakuacji.
Wychodząc z sali, sprawdzić w miarę możliwości, czy w klasie pozostały przedmioty, które nie należą do jej wyposażenia.	Nie używać telefonu komórkowego.
Bezwzględnie wykonywać polecenia osoby kierującej sytuacją kryzysową lub funkcjonariuszy służb.	Bezwzględnie wykonywać polecenia osoby kierującej sytuacją kryzysową lub funkcjonariuszy służb.
W miejscu ewakuacji policzyć wszystkich uczniów i poinformować osobę odpowiedzialną za kierowanie działaniami kryzysowymi.	W miejscu ewakuacji policzyć wszystkich uczniów i poinformować osobę odpowiedzialną za kierowanie działaniami kryzysowymi.
Poinformować rodziców o miejscu odbioru ich dzieci i drodze dojazdu.	Poinformować rodziców o miejscu odbioru dzieci i drodze dojazdu.
Sposób prowadzenia ewakuacji	Ewakuację można przeprowadzić tylko na wyraźną komendę administratora budynku (wyznaczonej osoby odpowiedzialnej za uruchomienie procedury) lub sił interwencyjnych i zgodnie z ich wskazówkami.
Telefony alarmowe	Policja 997; europejski telefon alarmowy 112
Sposób powiadamiania służb	Wybierz jeden z ww. numerów. Po zgłoszeniu się dyżurnego operatora danej służby podaj następujące

	<p>informacje:</p> <ul style="list-style-type: none"> • nazwa i adres szkoły • rodzaj stwierdzonego zagrożenia • własne imię i nazwisko oraz pełniona funkcja • telefon kontaktowy • zrealizowane działania. <p>Potwierdź przyjęcie zgłoszenia i zapisz dane przyjmującego zgłoszenie.</p>
Sposób postępowania z uczniami ze SPE	Nauczyciele odpowiedzialni za opiekę nad osobami niepełnosprawnymi dbają o zachowanie uczniów odpowiadające potrzebom danej sytuacji. W przypadku konieczności ewakuacji zapewniają pomoc, zgodnie z wcześniejszymi ustaleniami.
Zarządzanie w przypadku sytuacji kryzysowej	Czynnościami prowadzonymi w trakcie realizacji procedury kieruje dyrektor placówki, wicedyrektor lub osoba przez niego wyznaczona.
<p>Obowiązki pracowników</p> <ul style="list-style-type: none"> • zapoznanie się z czynnościami realizowanymi w trakcie uruchamiania procedury; • branie udziału w treningach i szkoleniach z zakresu stosowania procedury; • znajomość sygnału uruchamiającego procedurę; • posiadanie spisu numerów telefonu osób odpowiedzialnych za uruchomienie procedury i koordynację ewakuacji osób niepełnosprawnych; • znajomość własnych zadań w przypadku uruchomienia procedury; • znajomość miejsca ewakuacji; • szkolenie uczniów w zakresie postępowania w przypadku uruchomienia procedury; • stosowanie się do poleceń osoby zarządzającej sytuacją kryzysową. 	

1.5. Skażenie chemiczne lub biologiczne szkoły – procedury postępowania w przypadku uwolnienia się niebezpiecznych dla ludzi i środowiska substancji chemicznych oraz zastosowania broni biologicznej

Procedura postępowania w przypadku skażenia substancją chemiczną lub biologiczną terenu szkoły oraz zagrożenia skażeniem ww. substancjami

Osoby odpowiedzialne za zarządzanie	
Dyrektor lub wicedyrektor szkoły; w przypadku ich nieobecności – osoba przez nich upoważniona.	
A. <u>Skażenie otoczenia szkoły (np. pożar sąsiadującego ze szkołą magazynu z oponami lub środkami chemicznymi)</u>	
Otrzymanie przez szkołę informacji o możliwym skażeniu substancją chemiczną/ biologiczną (mogło nastąpić skażenie placówki)	Zaalarmować wszystkich przebywających na terenie szkoły, osoby przebywające na zewnątrz ewakuować do budynku szkoły, przemieszczając się pod wiatr oraz poprzecznie do kierunku wiatru.
	Natychmiast po ogłoszeniu alarmu powiadomić odpowiednie służby.
	W budynku szkoły zamknąć i uszczelnić okna, drzwi, otwory wentylacyjne, wyłączyć klimatyzację.
	W miarę możliwości gromadzić podręczne środki ratownicze.

	Przygotować wilgotne tampony do ochrony dróg oddechowych, na wypadek przeniknięcia środka biologicznego lub chemicznego do wnętrza pomieszczeń.
	Powstrzymać się od picia, spożywania posiłków, palenia papierosów oraz prac wymagających dużego wysiłku.
	Do chwili odwołania alarmu lub zarządzenia ewakuacji nie opuszczać uszczelnionych pomieszczeń, nie przebywać w pobliżu okien i innych otworów wentylacyjnych.
	Oczekiwać na pojawienie się odpowiednich służb i postępować zgodnie z otrzymanymi od nich wytycznymi.
B. Wewnętrzne skażenie budynku szkoły	
Skażenie szkoły substancją chemiczną/biologiczną – zagrożenie wykryto natychmiast lub szybko po jego pojawieniu się	Nie dotykać i nie wąchać podejrzanych przedmiotów, nie sprzątać proszku, nie ścierać cieczy.
	Aby zapobiec rozprzestrzenianiu się substancji, przykryć ją np. kocem.
	Pozamykać okna oraz drzwi i wyłączyć klimatyzację, nie dopuścić do przeciągów.
	Opuścić pomieszczenie, w którym wykryto obecność podejrzanej substancji i nie wpuszczać do niego innych osób.
	Powiadomić osobę odpowiedzialną za zarządzanie kryzysowe w szkole.
	Zaalarmować wszystkie osoby przebywające na terenie szkoły i skierować je w rejon ewakuacji, przemieszczając się pod wiatr oraz poprzecznie do kierunku wiatru.
	Natychmiast po ogłoszeniu ewakuacji powiadomić odpowiednie służby.
	Jeśli miał miejsce kontakt z substancją, należy: umyć dokładnie ręce wodą i mydłem, zdjąć ubranie, które miało kontakt z podejrzaną substancją i włożyć je do plastikowego worka.
	Po kontakcie z substancją nie wolno: jeść, pić, palić papierosów do czasu uzyskania zgody odpowiednich służb.
	W obiekcie – budynku, do którego nastąpiła ewakuacja, zamknąć i uszczelnić okna, drzwi, otwory wentylacyjne, wyłączyć klimatyzację.
	Sporządzić listę osób, które miały kontakt z podejrzaną substancją albo znalazły się w odległości ok. 5 m od niej. Listę przekazać policji.
	W miarę możliwości gromadzić podręczne środki ratownicze i odtrutki.
	Przygotować wilgotne tampony do ochrony dróg oddechowych, na wypadek przeniknięcia środka biologicznego lub chemicznego do wnętrza pomieszczeń.
	Powstrzymać się od picia, spożywania posiłków, palenia papierosów oraz prac wymagających dużego wysiłku.
Oczekiwać na pojawienie się odpowiednich służb i postępować zgodnie z otrzymanymi od nich wytycznymi.	
Skażenie szkoły substancją chemiczną/biologiczną – zagrożenie wykryto późno, np. gdy pojawiły się	Nie dotykać i nie wąchać podejrzanych przedmiotów, nie sprzątać proszku, nie ścierać cieczy.
	Powiadomić kierownictwo szkoły (osobę odpowiedzialną za zarządzanie kryzysowe).
	Aby zapobiec rozprzestrzenianiu się substancji, przykryć ją np. kocem.
	Pozamykać okna oraz drzwi i wyłączyć klimatyzację, nie

się objawy reakcji na substancję lub/i ogniska zachorowań	dopuszczyć do przeciągów.
	Opuścić pomieszczenie, w którym wykryto obecność podejrzaną substancji i nie wpuszczać do niego innych osób.
	Ogłosić alarm i ewakuować do wnętrza szkoły wszystkich uczniów, nauczycieli oraz pracowników znajdujących się bezpośrednio poza budynkiem, a przebywających na terenie szkoły.
	Natychmiast po ogłoszeniu alarmu powiadomić odpowiednie służby.
	Zamknąć i uszczelnić okna, drzwi, otwory wentylacyjne, wyłączyć klimatyzację, a budynek szkoły wraz ze wszystkimi obecnymi wewnątrz osobami odizolować od bezpośredniego otoczenia, przygotowując się do ewentualnej kwarantanny.
	Oczekiwać na pojawienie się odpowiednich służb i postępować zgodnie z otrzymanymi od nich wytycznymi.
Sposób prowadzenia ewakuacji	Ewakuację można przeprowadzić tylko na wyraźną komendę sił interweniujących i zgodnie z ich wskazówkami.
Sposób reakcji na sygnał dźwiękowy	W zależności od sytuacji: ewakuacja; wejście do budynku i pozostanie w nim.
Telefony alarmowe	Policja 997; straż pożarna 998; pogotowie ratunkowe 999; europejski telefon alarmowy 112
Sposób powiadamiania służb	Wybierz jeden z ww. numerów. Po zgłoszeniu się dyżurnego operatora danej służby podaj następujące informacje: <ul style="list-style-type: none"> • nazwa i adres szkoły • rodzaj stwierdzonego zagrożenia • własne imię i nazwisko oraz pełniona funkcja • telefon kontaktowy • zrealizowane działania. Potwierdź przyjęcie zgłoszenia i zapisz dane przyjmującego zgłoszenie
Sposób postępowania z uczniami ze SPE	Nauczyciele odpowiedzialni za opiekę na osobami niepełnosprawnymi dbają o zachowanie się dzieci zgodnie z potrzebami danej sytuacji. W przypadku konieczności ewakuacji zapewniają pomoc zgodnie z wcześniejszymi ustaleniami.
Zarządzanie w przypadku sytuacji kryzysowej	Czynnościami realizowanymi w trakcie procedury kieruje dyrektor placówki, wicedyrektor lub osoba przez niego wyznaczona.
Obowiązki pracowników: <ul style="list-style-type: none"> • zapoznanie się z czynnościami realizowanymi w trakcie uruchamiania procedury; • branie udziału w treningach i szkoleniach z zakresu stosowania procedury; • znajomość sygnału uruchamiającego procedurę; • posiadanie listy numerów telefonu osób odpowiedzialnych za uruchomienie procedury i koordynację ewakuacji osób niepełnosprawnych; • znajomość własnych zadań w przypadku uruchomienia procedury; • znajomość miejsca ewakuacji. szkolenie uczniów w zakresie postępowania w przypadku uruchomienia procedury; • stosowanie się do poleceń osoby zarządzającej sytuacją kryzysową. 	

B. Wewnętrzne skażenie budynku szkoły – należy ewakuować osoby przebywające w szkole, otwierając okna wszędzie, gdzie jest to możliwe, żeby wymusić cyrkulację

powietrza. (Substancje toksyczne, np. gazy, mogą być lżejsze od powietrza /amoniak, chlor/ lub cięższe od powietrza – np. tlenek węgla, azot).

Należy wówczas:

1. Zaalarmować wszystkich przebywających na terenie szkoły, a osoby przebywające wewnątrz ewakuować z budynku szkoły.
2. Natychmiast po ogłoszeniu alarmu powiadomić odpowiednie służby – policję, straż pożarną, pogotowie ratunkowe, kładąc szczególny nacisk na zawarcie w tym powiadomieniu informacji o charakterze potencjalnego ataku.
3. W budynku szkoły otworzyć okna, drzwi, otwory wentylacyjne, włączyć klimatyzację.
4. W miarę możliwości zgromadzić podręczne środki ratownicze i „odtrutki” – maski pyłowe, gazę, watę, kwas octowy, sok cytrynowy, oliwę jadalną, wodę, wodę utlenioną, mydło, olej parafinowy, środki pobudzające krążenie, spirytus do przemywania skóry.
5. Przygotować wilgotne tampony, np. z gazy, do ochrony dróg oddechowych – częsta zmiana kompresu/gazy lub nawilżanie go wodą zabezpiecza przed nadmiernym pochłanianiem substancji osobę, która ją wdycha.
6. Powstrzymać się od picia, spożywania posiłków, palenia papierosów oraz czynności wymagających dużego wysiłku.
7. Do chwili odwołania alarmu lub zarządzenia ewakuacji nie wchodzić do pomieszczeń, przebywać w pobliżu okien i innych otworów wentylacyjnych.
8. Oczekiwać na pojawienie się odpowiednich służb i postępować zgodnie z otrzymanymi od nich wytycznymi.

1.6. Epidemia; kataklizm – procedury postępowania przypadku wystąpienia sytuacji nadzwyczajnych

Stan nadzwyczajny to sytuacja szczególnego zagrożenia, którego nie da się usunąć za pomocą narzędzi już funkcjonujących. Wymaga on sięgnięcia po szczególne środki prawne. Do stanów nadzwyczajnych zaliczamy stan wojenny, stan wyjątkowy oraz stan klęski żywiołowej.

W przypadku wystąpienia kataklizmu, epidemii, pandemii lub innego poważnego zagrożenia dla zdrowia i życia ludzkiego Rada Ministrów na wniosek właściwego wojewody lub z własnej inicjatywy, w drodze rozporządzenia, wprowadza stan klęski żywiołowej.

W czasie stanu klęski żywiołowej prezydent miasta kieruje działaniami prowadzonymi na obszarze gminy w celu zapobieżenia skutkom klęski żywiołowej lub ich usunięcia.

W razie niezdolności do kierowania lub niewłaściwego kierowania działaniami prowadzonymi w celu zapobieżenia skutkom klęski żywiołowej lub ich usunięcia

wojewoda z inicjatywy własnej lub na wniosek starosty może zawiesić uprawnienia prezydenta miasta i wyznaczyć pełnomocnika do kierowania tymi działaniami.

Dyrektor szkoły, jego zastępca lub osoba wyznaczona przez dyrektora szkoły postępuje zgodnie z wytycznymi, które są mu przekazywane przez właściwy organ działający w celu zapobieżenia skutkom klęski żywiołowej.

B. Zagrożenia wewnętrzne i procedury reagowania w przypadku wystąpienia zagrożenia.

I. Procedury interwencyjne wobec dzieci i młodzieży zagrożonej uzależnieniem

1. W przypadku uzyskania informacji, że uczeń pali papierosy, używa alkoholu lub innych środków odurzających, bądź przejawia inne zachowania świadczące o demoralizacji.
2. W przypadku, gdy nauczyciel podejrzewa, że na terenie szkoły znajduje się uczeń będący pod wpływem alkoholu lub narkotyków.
3. W przypadku, gdy nauczyciel znajduje na terenie szkoły substancję przypominającą wyglądem narkotyk.
4. W przypadku, gdy nauczyciel podejrzewa, że uczeń posiada przy sobie substancję przypominającą narkotyk.

II. Procedury interwencyjne w sytuacji zaistnienia przemocy, kradzieży i niszczenia mienia

1. Procedura postępowania nauczyciela na agresywne zachowania ucznia w szkole.
2. Procedura postępowania w sytuacji, gdy nauczyciel jest ofiarą przemocy.
3. Procedura postępowania nauczycieli w sytuacji, gdy uczeń uniemożliwia prowadzenie lekcji.
4. Procedura postępowania nauczycieli w sytuacji innych zachowań uczniów, które zagrażają bezpieczeństwu ich samych lub innych osób (autoagresja, mówienie o samobójstwie, wyrażanie gróźb pod adresem kolegów i nauczycieli, kontakt z pornografią, posiadanie niebezpiecznych narzędzi, środków pirotechnicznych).
5. Procedura postępowania w przypadku przyścia do szkoły ucznia z urazami wskazującymi na przemoc fizyczną w domu.
6. Procedura postępowania w przypadku stwierdzenia faktu kradzieży bądź wymuszania pieniędzy lub przedmiotów wartościowych, niszczenia mienia przez ucznia.
7. Procedura w przypadku fałszerstwa.
8. Procedura w przypadku agresywnego zachowania pracownika szkoły wobec ucznia.
9. Procedura postępowania w przypadku wystąpienia zjawiska pedofilii w szkole.
10. Procedury postępowania w przypadku rozpowszechniania przez ucznia pornografii w szkole.

11. Procedury postępowania w przypadku wystąpienia nieprawidłowych zachowań psychoseksualnych.
12. Procedura postępowania w sytuacji wystąpienia niepokojących zachowań seksualnych uczniów w szkole.
13. Procedury postępowania w przypadku popełnienia przez ucznia czynu karalnego oraz udzielania pomocy uczniowi będącemu sprawcą czynu karalnego.
14. Procedury postępowania w przypadku zidentyfikowania w szkole ucznia będącego ofiarą czynu karalnego oraz udzielania pomocy uczniowi będącemu ofiarą czynu karalnego.

III. Procedury interwencyjne w sytuacji zaistnienia wypadku ucznia, nagłego zachorowania i konieczności udzielenia pierwszej pomocy.

IV. Procedury interwencyjne dotyczące niespełniania obowiązku szkolnego, zwalniania i odbierania ucznia ze szkoły oraz samowolnego opuszczania terenu szkoły przez ucznia podczas zajęć szkolnych oraz wyjazdu rodziców za granicę.

1. Procedura postępowania dotycząca niespełniania obowiązku szkolnego.
2. Procedura postępowania dotycząca zasad odbierania dzieci ze szkoły.
3. Procedura postępowania dotycząca zwalniania uczniów na zawody, konkursy i inne imprezy.
4. Procedura postępowania dotycząca samowolnego opuszczania zajęć szkolnych.
5. Procedura w przypadku wyjazdu rodziców za granicę.

V. Procedury bezpieczeństwa cyfrowego

1. Dostęp do treści szkodliwych, niepożądanych, nielegalnych
2. Zagrożenia prywatności
3. Nadmierne korzystanie z Internetu
4. Dezinformacja, bezkrytyczna wiara w treści zamieszczone w Internecie, nieumiejętność odróżnienia treści prawdziwych od nieprawdziwych, w tym szkodliwość reklam
5. Cyberprzemoc
6. Seksting
7. Bezprawne użycie cudzego wizerunku w sieci
8. Niebezpieczne kontakty w Internecie
9. Łamanie prawa autorskiego
10. Zagrożenia bezpieczeństwa technicznego sieci, komputerów i zasobów online

I. Procedury interwencyjne wobec dzieci i młodzieży zagrożonej uzależnieniem

1. W przypadku uzyskania informacji, że uczeń, który nie ukończył 18 lat, pali papierosy, używa alkoholu lub innych środków odurzających, bądź przejawia inne zachowania świadczące o demoralizacji, nauczyciel podejmuje następujące kroki:

- 1.1. Przekazuje uzyskaną informację wychowawcy klasy.
- 1.2. Wychowawca sporządza notatkę o zdarzeniu oraz podjętych działaniach, następnie informuje o fakcie pedagoga/psychologa szkolnego i dyrektora szkoły.
- 1.3. Wychowawca wzywa do szkoły rodziców (prawnych opiekunów) ucznia i przekazuje im uzyskaną informację. Przeprowadza rozmowę z rodzicami oraz z uczniem w ich obecności. W przypadku potwierdzenia informacji, zobowiązuje ucznia do zaniechania negatywnego postępowania, rodziców zaś bezwzględnie do szczególnego nadzoru nad dzieckiem. W toku interwencji profilaktycznej może zaproponować rodzicom skierowanie dziecka do specjalistycznej placówki i udział dziecka w programie terapeutycznym.
- 1.4. Jeżeli rodzice odmawiają współpracy lub nie stawiają się do szkoły, a nadal z wiarygodnych źródeł napływają informacje o przejawach demoralizacji ich dziecka, dyrektor szkoły pisemnie powiadamia o zaistniałej sytuacji Sąd Rodzinny lub policję.
- 1.5. Podobnie w sytuacji, gdy szkoła wykorzysta wszystkie dostępne jej środki oddziaływań wychowawczych (*rozmowa z rodzicami, ostrzeżenie ucznia, spotkania z pedagogiem/psychologiem, itp.*), a ich zastosowanie nie przynosi oczekiwanych rezultatów, dyrektor szkoły powiadamia Sąd Rodzinny lub policję. Dalszy tok postępowania leży w kompetencji tych instytucji. Szkoła współpracuje z instytucjami w zakresie pomocy i wsparcia ucznia na mocy obowiązujących przepisów prawa.

2. W przypadku, gdy nauczyciel podejrzewa, że na terenie szkoły znajduje się uczeń będący pod wpływem alkoholu lub narkotyków, niezwłocznie podejmuje następujące kroki:

- 2.1. Powiadamia o swoich przypuszczeniach wychowawcę klasy.
- 2.2. Odizolowuje ucznia od reszty klasy, ale ze względów bezpieczeństwa nie pozostawia go samego; stwarza warunki, w których nie będzie zagrożone jego życie ani zdrowie.
- 2.3. Nauczyciel, w obecności innej osoby (która pełni rolę świadka), żąda od ucznia przekazania posiadanej substancji i/lub pokazania zawartości plecaka oraz kieszeni.
- 2.4. W razie konieczności nauczyciel/wychowawca wzywa lekarza w celu ewentualnego udzielenia pomocy medycznej.
- 2.5. Wychowawca zawiadamia o zaistniałym fakcie dyrektora szkoły oraz rodziców/opiekunów, których zobowiązuje do niezwłocznego odebrania ucznia ze szkoły. Gdy rodzice/opiekunowie odmówią odebrania dziecka, o pozostaniu ucznia w szkole, przewiezieniu do placówki służby

zdrowia lub przekazaniu go do dyspozycji funkcjonariuszom policji decyduje lekarz po ustaleniu aktualnego stanu zdrowia ucznia i w porozumieniu z dyrektorem szkoły/placówki.

2.6. Dyrektor szkoły zawiadamia najbliższą jednostkę policji, gdy rodzice ucznia, który jest pod wpływem alkoholu, odmawiają przyjęcia do szkoły, a jest on agresywny, bądź swoim zachowaniem daje powód do zgorznięcia albo zagraża życiu lub zdrowiu innych osób. W przypadku stwierdzenia stanu nietrzeźwości, policja ma możliwość przewiezienia ucznia do izby wytrzeźwień albo do policyjnych pomieszczeń dla osób zatrzymanych na czas niezbędny do wytrzeźwienia (maksymalnie do 24 godzin). O fakcie umieszczenia zawiadamia się rodziców/opiekunów oraz Sąd Rodzinny, jako że uczeń nie ukończył 18 lat.

2.7. W każdym przypadku, gdy uczeń (przed ukończeniem 18 lat) znajduje się pod wpływem alkoholu lub narkotyków na terenie szkoły, dyrektor szkoły ma obowiązek powiadomienia o tym policji lub Sądu Rodzinnego.

2.8. W zakresie działań profilaktycznych wychowawca/pedagog/psycholog przeprowadza z uczniem w obecności jego rodziców/opiekunów prawnych rozmowę o złamaniu obowiązujących zasad szkolnych, a następnie obejmuje ucznia działaniami profilaktycznymi. Wsparcia udziela również rodzicom/opiekunom prawnym ucznia - może zaproponować rodzicom/opiekunom prawnym działania profilaktyczne w zakresie rozpoznawania sygnałów ostrzegawczych oraz posiadania i rozprowadzania środków odurzających, bądź specjalistyczne, np. uczestnictwo w warsztatach rozwijających umiejętności wychowawczych.

3. W przypadku, gdy nauczyciel znajduje na terenie szkoły substancję przypominającą wyglądem narkotyk podejmuje następujące kroki:

3.1. Nauczyciel, zachowując środki ostrożności, zabezpiecza substancję przed dostępem do niej osób niepowołanych oraz ewentualnym jej zniszczeniem do czasu przyjazdu policji, próbuje (o ile to jest możliwe w zakresie działań pedagogicznych) ustalić, do kogo znaleziona substancja należy.

3.2. Powiadamia o zaistniałym zdarzeniu dyrektora szkoły, który wzywa policję.

3.3. Po przyjeździe policji niezwłocznie przekazuje zabezpieczoną substancję i przekazuje informacje dotyczące szczegółów zdarzenia.

3.4. W ramach profilaktyki nauczyciel/wychowawca realizuje programy profilaktyczne dotyczące ww. problematyki.

4. W przypadku, gdy nauczyciel podejrzewa, że uczeń posiada przy sobie substancję przypominającą narkotyk, niezwłocznie podejmuje następujące kroki:

4.1. Nauczyciel w obecności innej osoby (wychowawcy, innego nauczyciela, pedagoga/psychologa, dyrektora, itp.) żąda od ucznia, aby przekazał mu tę substancję, pokazał zawartość torby szkolnej oraz kieszeni (we własnej odzieży), ew. innych przedmiotów,

budzących podejrzenie co do ich związku z poszukiwaną substancją. Nauczyciel nie ma prawa samodzielnie wykonać czynności przeszukania odzieży ani teczki ucznia - jest to czynność zastrzeżona wyłącznie dla policji.

4.2. O swoich spostrzeżeniach powiadamia dyrektora szkoły oraz rodziców/opiekunów ucznia i wzywa ich do natychmiastowego stawiennictwa.

4.3. W przypadku, gdy uczeń, mimo wezwania, odmawia przekazania nauczycielowi substancji i pokazania zawartości teczki, dyrektor szkoły wzywa policję, która przeszukuje odzież i przedmioty należące do ucznia oraz zabezpiecza znalezioną substancję i zabiera ją do ekspertyzy.

4.4. Jeżeli uczeń wyda substancję dobrowolnie, nauczyciel, po odpowiednim zabezpieczeniu, zobowiązany jest bezzwłocznie przekazać ją do jednostki policji. Wcześniej próbuje ustalić, w jaki sposób i od kogo uczeń nabył substancję. Całe zdarzenie nauczyciel dokumentuje, sporządzając możliwie dokładną notatkę z ustaleń wraz ze swoimi spostrzeżeniami.

4.5. Nauczyciel/wychowawca przeprowadza z uczniem w obecności jego rodziców/opiekunów prawnych rozmowę o złamaniu obowiązujących zasad szkolnych. W ramach profilaktyki nauczyciel/wychowawca realizuje programy profilaktyczne dotyczące ww. problematyki. Nauczyciel/wychowawca może udzielić wsparcia również rodzicom/ opiekunom prawnym ucznia - zaproponować rodzicom/opiekunom prawnym działania profilaktyczne w zakresie rozpoznawania sygnałów ostrzegawczych oraz posiadania i rozprowadzania środków odurzających, bądź specjalistyczne, np. uczestnictwo w warsztatach umiejętności wychowawczych.

II. Procedury interwencyjne w sytuacji zaistnienia przemocy, kradzieży i niszczenia mienia

1. Procedura postępowania nauczyciela na agresywne zachowania ucznia w szkole.

1.1. Nauczyciel bezzwłocznie podejmuje działania mające na celu powstrzymanie i wyeliminowanie agresji słownej lub fizycznej. Nauczyciel powinien w sposób stanowczy i zdecydowany przekazać uczestnikom zdarzenia, że nie wyraża zgody na takie zachowanie.

1.2. W razie potrzeby należy zadbać o rozdzielenie bijących się uczniów i uniemożliwienie im dalszego kontaktu.

1.3. W przypadku zagrożenia życia (gdy osoba poszkodowana jest nieprzytomna) pielęgniarka, pedagog/psycholog lub dyrektor szkoły wzywa natychmiast karetkę pogotowia, nawet bez uzyskania zgody rodziców (opiekunów prawnych). Opiekę nad uczniem podczas udzielania pomocy medycznej, ale bez możliwości udzielenia zgody na operację, sprawuje osoba wyznaczona przez dyrektora szkoły. Decyzję o dalszym leczeniu dziecka podejmują rodzice/opiekunowie prawni poszkodowanego.

1.4. Wychowawcy klas i pedagog/psycholog szkolny przeprowadzają rozmowy z rodzicami/opiekunami prawnymi obydwu stron oraz ze sprawcą i ofiarą. Informują ich o możliwych konsekwencjach prawnych oraz wynikających z regulaminu szkoły. Z rozmów sporządzają notatkę.

1.5. Pedagog/psycholog szkolny powinien udzielić ofierze przemocy wskazać, jak należy radzić sobie w podobnych sytuacjach. Należy przeprowadzić rozmowę ze świadkami zdarzenia, wyjaśnić im pojęcia: emocje, agresja, przemoc, przypomnieć normy postępowania i sposoby reagowania.

1.6. Jeśli pojedyncze uwagi i upomnienia nie dają efektu, a uczeń jest wciąż agresywny i stosuje przemoc fizyczną lub słowną, należy podjąć cykliczne rozmowy z uczniem, obserwację zachowania ucznia przez nauczycieli uczących oraz odnotowywać spostrzeżenia w zeszycie uwag/dzienniku elektronicznym. Należy zaproponować rodzicom ucznia skorzystanie ze specjalistycznej pomocy oraz poinformować o możliwości powiadomienia Sądu Rodzinnego. W sytuacji braku zainteresowania ze strony rodziców należy powiadomić Sąd Rodzinny.

1.7. Przez cały czas wychowawca powinien nagradzać pozytywne zachowania ucznia (zauważać, doceniać, chwalić).

2. Procedura postępowania w sytuacji, kiedy nauczyciel jest ofiarą przemocy

(znieważenie nauczyciela, upokorzenie).

2.1. Nauczyciel, który jest ofiarą przemocy ze strony uczniów, nie powinien ukrywać tego faktu. Powinien natomiast ujawnić zdarzenie, zanim wróci na lekcje do tej samej klasy.

2.2. Pokrzywdzony nauczyciel rozmawia z innymi nauczycielami, pedagogiem/psychologiem szkolnym, dyrekcją o zaistniałym zdarzeniu związanym z agresją uczniów.

2.3. Dyrektor szkoły razem z nauczycielem rozmawia z każdym sprawcą przemocy. Każdy uczeń ponosi indywidualną odpowiedzialność za swoje czyny.

2.4. Dyrektor wzywa rodziców uczniów i informuje ich o zdarzeniu.

2.5. Sprawcy zostają ukarani zgodnie z obowiązującymi w szkole regułami.

2.6. Jeśli została naruszona godność nauczyciela i zachodzi podejrzenie, że zostało złamane prawo, nauczyciel powiadamia policję.

3. Procedura postępowania nauczyciela, gdy uczeń uniemożliwia prowadzenie lekcji

3.1. Nauczyciel reaguje słownie i stanowczo, informuje ucznia o łamaniu przez niego regulaminu szkoły i wynikających stąd konsekwencjach.

3.2. Wzywa innego pracownika szkoły w celu zapewnienia bezpieczeństwa uczniom. Informuje pedagoga/psychologa szkolnego lub dyrektora o zaistniałej sytuacji.

3.3. Telefonicznie wzywa rodziców i rozmawia nt. trudności dziecka oraz ewentualnej możliwości pomocy, a także o konsekwencjach wynikających z regulaminu szkoły.

3.4.Sporządza notatkę z przebiegu zdarzenia w sytuacjach **zagrożających zdrowiu i bezpieczeństwu jego samego i innych uczniów.**

3.5.W dalszym ciągu obserwuje zachowanie ucznia.

4. Procedura postępowania nauczyciela w sytuacji innych zachowań uczniów, które zagrażają bezpieczeństwu ich samych lub innych osób (autoagresja, mówienie o samobójstwie, wyrażanie gróźb pod adresem kolegów i nauczycieli, kontakt z pornografią, posiadanie niebezpiecznych narzędzi, środków pirotechnicznych, itp.)

4.1.W przypadku stwierdzenia niepokojących lub niezrozumiałych zachowań ucznia, zagrażających jego bezpieczeństwu lub bezpieczeństwu innych osób, nauczyciel niezwłocznie powiadamia wychowawcę klasy.

4.2.Wychowawca podejmuje współpracę z pedagogiem/ psychologiem szkolnym i dyrektorem szkoły, sporządza notatkę dotyczącą zdarzenia. W razie potrzeby zapewnia bezpieczeństwo uczniowi do czasu przekazania go rodzicom.

4.3.Wychowawca wzywa rodziców do szkoły lub w razie konieczności natychmiast kontaktuje się z nimi osobiście. Wspólnie z pedagogiem/psychologiem szkolnym przeprowadza rozmowę z rodzicami, która powinna zakończyć się ustaleniem dalszego postępowania z uczniem.

4.4.Jeżeli zachodzi podejrzenie popełnienia przestępstwa szkoła powiadamia policję, natomiast jeśli analiza sytuacji dziecka wskazuje na zaniedbanie rodziców lub jego demoralizację, szkoła przekazuje odpowiednią informację do Sądu Rodzinnego.

5. Procedura postępowania w przypadku przyścia do szkoły ucznia z urazami wskazującymi na przemoc fizyczną w domu.

5.1. Jeżeli nauczyciel zauważy lub uczeń zgłosi mu po przyśściu do szkoły urazy (złamania, stłuczenia, zasinienia, zranienia itp.) stwarzające podejrzenie, że powstały one w czasie pobytu ucznia w domu, postępuje w następujący sposób:

a) zapewnia uczniowi bezpieczne warunki, opiekę i wsparcie osoby dorosłej,

b) powiadamia wychowawcę, pedagoga/psychologa szkolnego lub dyrektora szkoły,

c) wspólnie z wychowawcą, innym nauczycielem lub pedagogiem/ psychologiem lub dyrektorem wysłuchuje relacji ucznia,

d) wspólnie z innymi osobami (pielęgniarka, wychowawca, pedagog/ psycholog szkolny lub dyrektor) ocenia stan ucznia i ewentualnie udziela mu niezbędnej pomocy lub wzywa pomoc medyczną,

e) powiadamia policję i w razie potrzeby uczestniczy w niezbędnych czynnościach (ew. obdukcja, rozmowa z uczniem, przewiezienie do pogotowia opiekuńczego). Nauczyciela może zastąpić wychowawca ucznia lub pedagog/ psycholog szkolny.

f) powiadamia rodziców (opiekunów) ucznia.

5.2. Podobny tryb postępowania obowiązuje również w sytuacji, gdy uczeń zgłasza, iż doświadczył w domu innego rodzaju przemocy i odmawia powrotu do domu lub informuje nauczyciela, że rodzice (opiekunowie) są pod wpływem alkoholu i nie mogą wykonywać czynności opiekuńczych wobec ucznia.

6. Procedura postępowania w przypadku stwierdzenia faktu kradzieży bądź wymuszania pieniędzy lub przedmiotów wartościowych, niszczenia mienia przez ucznia.

6.1. W przypadku zgłoszenia kradzieży lub zniszczenia mienia sprawą zajmuje się nauczyciel, któremu kradzież lub zniszczenie zgłoszono.

6.2. Nauczyciel ustala okoliczności zdarzenia, powiadamia wychowawcę może też powiadomić pedagoga/psychologa szkolnego oraz dyrektora szkoły i prowadzi we współpracy z pedagogiem/psychologiem szkolnym postępowanie wyjaśniające z zachowaniem nietykalności osobistej ucznia.

6.3. Wychowawca wzywa rodziców ucznia poszkodowanego, jak i podejrzanego o dokonanie kradzieży lub zniszczenia.

6.4. W czasie rozmowy rodzice zostają powiadomieni o podjętych przez szkołę działaniach mających na celu wyjaśnienie sprawy. Wychowawca sporządza notatkę o zaistniałym incydencie.

6.6. Rodzice są zobowiązani do pokrycia kosztów wyrządzonej przez dziecko szkody.

6.7. W przypadku, gdy wartość kradzieży lub zniszczenia przekracza kwotę zgodną z aktualnym stanem prawnym, sprawa obligatoryjnie jest zgłaszana policji.

7. Procedura postępowania w przypadku stwierdzenia fałszerstwa popełnionego przez ucznia.

Sytuacja fałszerstwa w szkole:

- przedstawianie fałszywych zwolnień i usprawiedliwień od rodziców,
- podrabianie (przerabianie) zwolnień lekarskich,
- podkładanie prac innych uczniów jako własnych,
- inne przypadki (podrabianie zgody rodziców na udział w zawodach sportowych, wycieczce itp.)

7.1. Nauczyciel, który wykrył fałszerstwo informuje o tym fakcie wychowawcę.

7.2. Nauczyciel, który stwierdził fałszerstwo, telefonicznie zawiadamia rodziców ucznia o zdarzeniu i prosi o osobisty kontakt na terenie szkoły.

7.3. Wychowawca klasy przeprowadza rozmowę z rodzicami oraz uczniem. Wspólnie podejmują decyzję o dalszym postępowaniu.

7.4. W przypadku powtórnego fałszerstwa dokonanego przez ucznia, szkoła zgłasza sprawę na policję.

8. Procedura postępowanie w sytuacji agresywnego zachowania pracownika szkoły wobec ucznia (wzywiska, szarpanie, uderzenia, zniszczenie lub zabranie mienia ucznia – z wyjątkiem przedmiotów niedozwolonych).

8.1. Na wniosek ucznia, pracownika szkoły lub rodzica, dyrekcja szkoły przeprowadza niezwłocznie postępowanie wyjaśniające ze stronami konfliktu.

8.2. W przypadku potwierdzenia się zarzutów dyrektor szkoły podejmuje postępowanie dyscyplinę wobec pracownika – powiadamia odpowiednie organów.

9. Procedura postępowania w przypadku wystąpienia zjawiska pedofilii w szkole.

9.1. Nauczyciel bezzwłocznie podejmuje działania mające na celu powstrzymanie tego zjawiska.

9.2. Po stwierdzeniu zagrożenia nauczyciel powiadamia dyrektora oraz pedagoga/psychologa szkolnego.

9.3. W przypadku potwierdzenia informacji o pojawianiu się osób obcych, zaczepiających uczniów, nauczyciel bezzwłocznie powiadamia policję.

9.4. Dyrektor przekazuje wszystkim pracownikom szkoły informacje o stwierdzonym zagrożeniu.

9.5. Wychowawcy oraz pedagog/psycholog szkolny podejmują działania profilaktyczne skierowane do uczniów w celu omówienia potencjalnego zagrożenia oraz wskazywania możliwych form przekazywania pracownikom szkoły informacji o osobach, które mogą stwarzać zagrożenie.

9.6. W przypadku stwierdzenia, że uczeń był molestowany, nauczyciel bezzwłocznie powiadamia i wzywa rodziców/opiekunów prawnych ucznia oraz policję w celu przeprowadzenia czynności sprawdzających, które umożliwiają ustalenie sprawcy.

9.7. Pedagog/psycholog szkolny przeprowadza indywidualną rozmowę z uczniem – omawia w obecności rodziców przyczyny i okoliczności zdarzenia.

9.8. Dyrektor ustala w porozumieniu z rodzicami/prawnymi opiekunami ucznia oraz pedagogiem/psychologiem szkolnym, dalsze działań mających na celu zapewnienie uczniowi właściwą opiekę.

10. Procedury postępowania w przypadku rozpowszechniania przez ucznia pornografii w szkole.

10.1. W przypadku otrzymania przez nauczyciela/rodzica lub inną osobę informacji o rozpowszechnianiu przez ucznia pornografii w Internecie lub szkole nauczyciel bezzwłocznie powiadamienie dyrektora szkoły oraz administratora sieci o zaistniałym zdarzeniu.

10.2. W przypadku, gdy uczeń przekazuje informację o osobach, które pokazywały materiały pornograficzne, nauczyciel zapewnia mu anonimowość, w celu uniknięcia ewentualnych

konsekwencji związanych z przemocą skierowaną wobec tego ucznia, ze strony sprawców zdarzenia.

10.3. Wychowawca klasy i pedagog/psycholog szkolny podejmują działania profilaktyczne wśród uczniów w celu omówienia zagrożeń, jakie niesie za sobą upublicznianie materiałów o charakterze pornograficznym oraz wskazania możliwych konsekwencji tego typu działań.

10.4. Wychowawca lub dyrektor szkoły wzywa rodziców/prawnych opiekunów ucznia, który rozpowszechniał materiały pornograficzne.

10.5. Wychowawca wraz z pedagogiem/ psychologiem szkolnym przeprowadzają rozmowy z rodzicami/ prawnymi opiekunami sprawcy na temat zdarzenia.

11. Procedury postępowania w przypadku wystąpienia nieprawidłowych zachowań psychoseksualnych.

11.1. W przypadku otrzymania informacji o sytuacji, w której uczeń był świadkiem czynności noszących znamiona prostytucji, powiadamia o zaistniałym wydarzeniu nauczyciela, wychowawcę lub dyrektora szkoły.

11.2. W przypadku stwierdzenia przez pracownika/nauczyciela, że uczeń świadomie lub nie, dopuszczał się czynności, które mogłyby być uznane za prostytuowanie się, konieczne jest wezwanie do szkoły rodziców/prawnych opiekunów ucznia.

11.3. Wychowawca przeprowadza rozmowę z rodzicami/opiekunami prawnymi oraz z uczniem w ich obecności.

11.4. W przypadku potwierdzenia informacji zobowiązuje się ucznia do zaniechania negatywnego postępowania, zaś rodziców/opiekunów prawnych – bezwzględnie do szczególnego nadzoru nad jego zachowaniem (w toku interwencji profilaktycznej ewentualne skierowanie do specjalistycznej placówki i udział ucznia w programie terapeutycznym).

11.5. Jeżeli rodzice/opiekunowie prawni ucznia odmawiają współpracy lub nie stawiają się do szkoły, a nadal z wiarygodnych źródeł napływają informacje o przejawach demoralizacji ich dziecka, dyrektor szkoły pisemnie powiadamia o zaistniałej sytuacji sąd rodzinny lub policję (specjalistę ds. nieletnich).

11.6. W sytuacji, gdy szkoła wykorzystwała wszystkie dostępne jej środki oddziaływań wychowawczo-profilaktycznych (rozmowa z rodzicami, ostrzeżenia ucznia, spotkania z pedagogiem, psychologiem itp.), a ich zastosowanie nie przynosi oczekiwanych rezultatów, dyrektor szkoły powiadamia Sąd Rodzinny lub policję (dalszy tok postępowania leży w kompetencji tych instytucji).

11.7. Dyrektor szkoły w porozumieniu z rodzicami/ prawnymi opiekunami ustala dalsze działania z udziałem pedagoga/psychologa w celu zapewnienia opieki uczniowi, który świadomie lub nie dopuścił się czynności, które mogłyby być uznane za prostytuowanie się.

12. Procedura postępowania w sytuacji wystąpienia niepokojących zachowań seksualnych uczniów w szkole.

12.1. Nauczyciel lub inny pracownik szkoły, wychowawca klasy i/lub pedagog/psycholog szkolny powiadamia o przypadkach niepokojących zachowań seksualnych uczniów w szkole. Gdy uczeń przekazuje nauczycielowi informację o niepokojących zachowaniach seksualnych innego ucznia, konieczne jest zapewnienie mu anonimowości w celu uniknięcia ewentualnej przemocy/odwetu.

12.2. Wychowawca lub pedagog/psycholog szkolny przeprowadza rozmowę z uczniem oraz informuje o zaistniałym zdarzeniu rodziców ucznia.

12.3. Rodzice są zobowiązani przez wychowawcę lub pedagoga/psychologa szkolnego do szczególnego nadzoru nad dzieckiem oraz ustalenie z nimi dalszego postępowania - w przypadku, gdy rozmowa z uczniem okazuje się niewystarczająca do zmiany jego zachowania.

12.4. W sytuacji, kiedy rodzice odmawiają współpracy lub nie reagują na wezwanie do pojawienia się w szkole, a szkoła wykorzystwała dostępne jej metody oddziaływań i zachowanie ucznia nie zmienia się, dyrektor szkoły lub pedagog/psycholog szkolny pisemnie powiadamia wydział Sądu Rodzinnego, Sądu Rejonowego oraz wydziału ds. nieletnich policji.

12.5. Pedagog/psycholog szkolny, w porozumieniu z dyrektorem powiadamiają najbliższą jednostkę policji (po uprzednim zawiadomieniu o zajściu rodziców/opiekunów prawnych ucznia), w przypadku, gdy zachowanie ucznia świadczy o możliwości popełnienia przez niego przestępstwa (np. gwałtu). Pedagog/psycholog sporządza notatkę służbową na temat całego zdarzenia.

13. Procedury postępowania w przypadku popełnienia przez ucznia czynu karalnego oraz udzielania pomocy uczniowi będącemu sprawcą czynu karalnego.

13.1. Osoba, która była świadkiem popełnienia czynu karalnego lub dostrzegła zagrożenie, zobowiązana jest do powiadomienia dyrektora szkoły.

13.2. Dyrektor szkoły odpowiada za ustalenie okoliczności czynu i ewentualnych świadków zdarzenia.

13.3. W przypadku, gdy sprawcą jest małoletni/niepełnoletni uczeń danej szkoły przebywający na jej terenie, wyznaczone przez dyrektora osoby winny zatrzymać i przekazać go dyrektorowi szkoły lub pedagogowi/psychologowi szkolnemu pod opiekę.

13.4. Dyrektor szkoły winien powiadomić rodziców/opiekunów prawnych ucznia o zaistniałej sytuacji.

13.5. Dyrektor szkoły jest zobowiązany do niezwłocznego powiadomienia policji w przypadku, gdy sprawa jest poważna (np. rozbój, uszkodzenie ciała itp.) lub w przypadku, gdy sprawca jest pełnoletni, bądź nie jest uczniem szkoły. Do obowiązków dyrektora należy także

zabezpieczenie ewentualnych dowodów lub przedmiotów pochodzących z przestępstwa i przekazanie ich policji

14. Procedury postępowania w przypadku zidentyfikowania w szkole ucznia będącego ofiarą czynu karalnego oraz udzielania pomocy uczniowi będącemu ofiarą czynu karalnego.

14.1. Osoba, która była świadkiem popełnienia czynu karalnego lub dostrzegła zagrożenie, winna udzielić ofierze pierwszej pomocy (przedmedycznej), bądź zapewnić jej udzielenie poprzez wezwanie lekarza.

14.2. Świadek powinien powiadomić o sytuacji dyrektora szkoły, który niezwłocznie powiadamia rodziców/opiekunów prawnych ucznia – ofiary czynu karalnego.

14.3. Dyrektor szkoły winien niezwłocznie wezwać policję, szczególnie w przypadku, kiedy istnieje konieczność profesjonalnego zabezpieczenia śladów przestępstwa, ustalenia okoliczności i ewentualnych świadków zdarzenia.

14.4. Ofiara czynu karalnego powinna otrzymać pomoc, wsparcie psychologiczne.

III. Procedury interwencyjne w sytuacji zaistnienia wypadku ucznia, nagłego zachorowania i konieczności udzielenia pierwszej pomocy

Procedura postępowania w sytuacji wypadku ucznia w Szkole Podstawowej nr 19 im. Mieszka I w Białymstoku

I. Cel procedury

Celem niniejszej procedury jest ustalenie jednolitych zasad w sprawie trybu i sposobu postępowania w wyniku zaistniałego wypadku ucznia na terenie Szkoły Podstawowej nr 19 im. Mieszka I w Białymstoku oraz podczas zajęć poza terenem szkoły.

II. Zakres procedury

Procedura obejmuje wszystkich pracowników szkoły, uczniów i ich rodziców (prawnych opiekunów).

III. Postanowienia ogólne

1. Za bezpieczeństwo uczniów odpowiedzialni są nauczyciele.

1) W czasie zajęć dydaktycznych, wychowawczych czy opiekuńczych pełną odpowiedzialność za zdrowie i życie ucznia ponosi nauczyciel prowadzący zajęcia planowane (sprawujący opiekę), jak również zastępujący nieobecnego nauczyciela.

2) W czasie przerw między lekcjami – nauczyciel dyżurujący.

3) W czasie zajęć zorganizowanych poza szkołą - nauczyciel i ustalony opiekun.

Szkoła odpowiada więc za uczniów od momentu ich przyścia do momentu ich wyjścia ze szkoły, jak również podczas zajęć organizowanych poza szkołą np. lekcje plenerowe, wyjazdy, wycieczki, zawody sportowe, wyjścia pod opieką nauczyciela, itp.

2. Przed rozpoczęciem zajęć nauczyciel ma obowiązek sprawdzić czy sprzęt sportowy, urządzenia techniczne, pomoce naukowe oraz inne narzędzia wykorzystywane w czasie zajęć, a także pomieszczenia lekcyjne nie stwarzają zagrożeń bezpieczeństwa dla ucznia. Jeżeli stan techniczny budzi zastrzeżenia, nauczyciel nie ma prawa z nich korzystać, a o zaistniałym zagrożeniu natychmiast powiadamia Dyrektora szkoły.

3. Pełna odpowiedzialność za wypadek ucznia znajdującego się pod opieką nauczycieli i wychowawców ponosi szkoła, a dokładnie jej Dyrektor.

4. Wypadek ucznia to zdarzenie nagle, wywołane przyczyną zewnętrzną, powodujące uraz lub śmierć, które nastąpiło w trakcie pozostawania ucznia pod opieką szkoły.

5. Wypadkiem ucznia nie jest zdarzenie:

- a. pozbawione cechy nagłości,
- b. które nie jest wywołane przyczyną zewnętrzną (czynnik wewnętrzny np. choroba),
- c. które nie spowodowało urazu lub śmierci,
- d. zaistniałe w czasie, w którym uczeń nie pozostawał pod opieką szkoły np. samowolnie opuścił zajęcia i teren szkoły,
- e. wywołane wyłącznie przez samego ucznia (np. samookaleczenie).

IV. Wytyczne postępowania

1. Pracownik szkoły, który był świadkiem zdarzenia lub otrzymał wiadomość o wypadku ucznia, niezwłocznie zapewnia poszkodowanemu opiekę, w szczególności prowadząc fachową pomoc medyczną, a w miarę możliwości udzielając poszkodowanemu pierwszej pomocy.
2. Każdy uczeń szkoły, który uległ wypadkowi lub jest jego świadkiem ma obowiązek niezwłocznie poinformować o tym zdarzeniu nauczyciela lub innego pracownika szkoły.
3. Postępowanie w sytuacji zaistnienia wypadku lekkiego, który nie wymaga interwencji lekarza.

1) Po stwierdzeniu zdarzenia, w wyniku którego uczeń doznał stłuczenia, powierzchownego zadrapania lub zranienia należy odprowadzić go do gabinetu pielęgniarki szkolnej celem udzielenia pierwszej pomocy. Osobą odprowadzającą ucznia może być również pracownik obsługi szkolnej lub inny uczeń. Jeżeli stan ucznia nie pozwala na przejście do gabinetu, nauczyciel lub inny pracownik szkoły wzywa pielęgniarkę na miejsce zdarzenia.

1. W razie nieobecności pielęgniarki uczniowi pomocy udziela osoba wyznaczona do udzielania pierwszej pomocy lub inna mając przeszkolenie w tym zakresie.

2. Osoba udzielająca pomocy jest zobowiązana ustalić, czy uczeń nie cierpi na chorobę, która w połączeniu z urazem może stanowić zagrożenie dla jego zdrowia lub życia - w takim wypadku należy wezwać pogotowie ratunkowe.
 3. O wypadku i jego przyczynach nauczyciel powiadamia Dyrektora szkoły. Rodzice (prawni opiekunowie) ucznia informowani są o zaistniałym zdarzeniu przez osobę, pod której opieką był uczeń w chwili doznania uszczerbku na zdrowiu lub udzielająca pomocy poszkodowanemu. Z rodzicami poszkodowanego ustala się ewentualną konieczność odbioru ucznia ze szkoły przed zakończeniem zajęć.
 4. Jeżeli przyczyną zdarzenia była wadliwość lub niesprawność urządzeń szkolnych, nauczyciel natychmiast zaprzestaje jego dalszego użytkowania, fakt ten zgłasza kierownikowi gospodarczemu i w miarę możliwości zabezpiecza sprzęt przed dalszym z niego korzystaniem.
4. Postępowanie w sytuacji zaistnienia wypadku lekkiego, które może wymagać interwencji lekarza.
1. Po stwierdzeniu, że wypadek, któremu uległ uczeń, wymaga specjalistycznej pomocy (np. zwichnięcie, skręcenie, rana wymagająca zszycia), należy skontaktować się z rodzicami (prawnymi opiekunami) poszkodowanego i wspólnie ustalić przebieg dalszego udzielenia dziecku pomocy (np. konieczność wizyty u lekarza specjalisty). W sytuacji wymagającej natychmiastowego reagowania należy wezwać pogotowie ratunkowe.
 2. Do czasu przybycia rodziców poszkodowanego lub wezwanego pogotowia ratunkowego, pielęgniarka szkolna lub osoba przeszkolona w udzielaniu pierwszej pomocy przedmedycznej podejmują niezbędne czynności ratujące zdrowie i życie ucznia.
 3. Uczniowi nie podaje się żadnych leków bez konsultacji z rodzicami (prawnymi opiekunami).
 4. Jeżeli przyczyną zdarzenia była wadliwość lub niesprawność urządzeń szkolnych, nauczyciel natychmiast zaprzestaje jego dalszego użytkowania, miejsce wypadku pozostawia się nienaruszone. Fakt ten zgłasza Dyrektorowi szkoły, który zabezpiecza sprzęt i miejsce do czasu dokonania oględzin przez zespół powypadkowy.

V. Postępowanie w sytuacji zaistnienia wypadku powodującego ciężkie uszkodzenie ciała lub ze skutkiem śmiertelnym.

1. W sytuacji, kiedy nastąpiło ciężkie uszkodzenie ciała, należy natychmiast wezwać pogotowie ratunkowe, a do czasu jego przyjazdu pielęgniarka szkolna lub osoba przeszkolona w zakresie udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej podejmują niezbędne czynności ratujące zdrowie i życie ucznia.

2. Nauczyciel lub inny pracownik szkoły będący na miejscu zdarzenia zabezpiecza miejsce wypadku i natychmiast wzywa Dyrektora szkoły. Dyrektor zabezpiecza miejsce wypadku w sposób wykluczający dopuszczenie osób niepowołanych do czasu przybycia policji i/lub dokonania oględzin przez zespół powypadkowy. Jeżeli czynności związanych z zabezpieczeniem miejsca wypadku nie może wykonać Dyrektor, wykonuje je upoważniony przez Dyrektora pracownik szkoły.
3. Jeżeli przyczyna zdarzenia była wadliwość lub niesprawność urządzeń szkolnych, nauczyciel natychmiast zaprzestaje jego dalszego użytkowania. Fakt ten zgłasza Dyrektorowi szkoły, który zabezpiecza sprzęt w sposób wykluczający dalsze z niego korzystanie i dostęp do niego osób niepowołanych.
4. W obu przypadkach Dyrektor szkoły informuje o zdarzeniu rodziców (prawnych opiekunów) poszkodowanego, w razie zgonu policje.
5. Do czasu przybycia policji teren wypadku pozostaje zabezpieczony tak, by było możliwe ustalenie okoliczności i przyczyn zdarzenia.

VI. Postępowanie w razie wypadku poza zajęciami edukacyjnymi i poza terenem szkoły.

1. Jeżeli wypadek ma miejsce poza terenem szkoły, nauczyciel sprawujący opiekę nad uczniem podejmuje decyzje o wezwaniu pogotowia ratunkowego, a o zaistniałym wypadku telefonicznie powiadamia Dyrektora oraz rodziców ucznia (prawnych opiekunów).
2. Jeżeli wypadek ma miejsce podczas wycieczki, wyjazdu poza szkołę wszystkie stosowne decyzje podejmuje kierownik wycieczki imprezy w pełni odpowiedzialny za bezpieczeństwo uczniów.
3. W sytuacjach zaistnienia wypadku powodującego ciężkie uszkodzenie ciała lub zgon postępuje zgodnie z ust. V.

VII. Obowiązek powiadamiania.

- 1) W sytuacji udzielania pierwszej pomocy przez nauczyciela prowadzącego zajęcia z uczniami jest on zobowiązany do ustalenia opiekuna dla pozostałych uczniów. Pozostawienie uczniów bez opieki jest niedopuszczalne.
- 2) Po przybyciu do szkoły rodzice (prawni opiekunowie) lub lekarz pogotowia ratunkowego przejmują odpowiedzialność za ucznia. Szkoła udziela tym osobom wszelkiej możliwej pomocy.

3) O każdym wypadku zawiadamia się niezwłocznie:

- a. rodziców (prawnych opiekunów) poszkodowanego;
- b. pracownika służby bezpieczeństwa i higieny pracy
- c. społecznego inspektora pracy;
- d. organ prowadzący szkołę;
- e. radę rodziców.

4) Organ prowadzący szkołę i radę rodziców informuje się w formie zgłoszenia przekazywanego na bieżąco w wersji papierowej. Informacje przygotowuje pracownik służby bhp na podstawie dokumentacji z wypadków uczniów.

5) O wypadku śmiertelnym, ciężkim i zbiorowym zawiadamia się niezwłocznie prokuratora i kuratora oświaty.

a. Za śmiertelny wypadek ucznia uważa się wypadek, w wyniku którego nastąpiła śmierć w okresie nieprzekraczającym 6 miesięcy od dnia wypadku.

b. **Za ciężki wypadek ucznia uważa się wypadek, w wyniku którego nastąpiło ciężkie uszkodzenie ciała, takie jak: utrata wzroku, słuchu, mowy, zdolności rozrodczej lub inne uszkodzenie ciała albo rozstrój zdrowia, naruszające podstawowe funkcje organizmu, a także choroba nieuleczalna lub zagrażająca życiu, trwała choroba psychiczna albo trwale, istotne zeszpecenie lub zniekształcenie ciała.**

a. **Za zbiorowy wypadek uważa się wypadek, któremu uległy, w wyniku tego samego zdarzenia, co najmniej dwie osoby.**

6) O wypadku, do którego doszło w wyniku zatrucia, zawiadamia się niezwłocznie państwowego inspektora sanitarnego.

7) Zawiadomień, o których mowa w pkt. 5 i 6, dokonuje Dyrektor lub upoważniony przez niego pracownik szkoły.

8) Nauczyciel pełniący opiekę nad uczniem w momencie wystąpienia zdarzenia, wypełnia niezwłocznie Kartę zgłoszenia wypadku ucznia (załącznik nr 1), który znajduje się w sekretariacie szkoły oraz portierni, przekazuje ją bezpośrednio pracownikowi służby bhp lub Dyrektorowi szkoły.

9) Osoba będąca świadkiem wypadku (najczęściej nauczyciel, ewentualnie uczeń) wypełnia (podczas rozmowy z członkami zespołu powypadkowego) Informację świadka wypadku (załącznik nr 2).

4. Jeżeli wypadek ucznia w szkole zgłasza rodzic (prawny opiekun) poszkodowanego, ma on obowiązek wypełnić **Kartę zgłoszenia wypadku ucznia**.

VIII. Zespół powypadkowy.

1) Członków zespołu powypadkowego powołuje Dyrektor.

2) W skład zespołu wchodzi pracownik służby bezpieczeństwa i higieny pracy oraz społeczny inspektor pracy.

3) Jeżeli z jakichkolwiek powodów nie jest możliwy udział w pracach zespołu jednej z osób powyżej wymienionych, Dyrektor powołuje w jej miejsce innego pracownika szkoły przeszkolonego w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy. Jeżeli w składzie zespołu nie mogą uczestniczyć ani pracownik służby bezpieczeństwa i higieny pracy ani społeczny inspektor pracy, w skład zespołu wchodzi Dyrektor oraz pracownik szkoły przeszkolony w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy.

4) W składzie zespołu powypadkowego może uczestniczyć przedstawiciel organu prowadzącego, kuratora oświaty lub rady rodziców.

5) Przewodniczącym zespołu jest pracownik służby bhp, a jeżeli nie ma go w składzie zespołu - społeczny inspektor pracy. Jeżeli w zespole nie uczestniczy ani pracownik służby bhp ani społeczny inspektor pracy, przewodniczącym zespołu spośród pracowników szkoły wyznacza Dyrektor.

6) Zespół powypadkowy obowiązany jest:

- a. zbadać okoliczności, które mogły mieć wpływ na powstanie wypadku;
- b. wysłuchać wyjaśnień od poszkodowanego, jeśli stan jego zdrowia na to pozwala,
- c. zasięgnąć informacji od świadków wypadku,
- d. zasięgnąć opinii lekarza,
- e. zebrać inne dowody dotyczące wypadku,
- f. dokonać prawnej kwalifikacji wypadku
- g. sporządzić Protokół powypadkowy (załącznik nr 3) nie później niż w ciągu 14 dni od daty uzyskania zawiadomienia o wypadku.** Przekroczenie 14 dniowego terminu może nastąpić w przypadku, gdy wystąpią uzasadnione przeszkody lub trudności uniemożliwiające sporządzenie protokołu w wyznaczonym terminie.

7) W sprawach spornych rozstrzygające jest stanowisko przewodniczącego zespołu.

8) Członek zespołu, który nie zgadza się ze stanowiskiem przewodniczącego, może złożyć zdanie odrębne, które odnotowuje się w protokole powypadkowym.

9) Przewodniczący zespołu poucza rodziców (prawnych opiekunów) poszkodowanego o przysługujących im prawach w toku postępowania powypadkowego.

IX. Zatwierdzenie protokołu powypadkowego.

1) Protokół powypadkowy podpisują członkowie zespołu oraz Dyrektor szkoły po jego sporządzeniu.

2) Jeżeli do treści protokołu powypadkowego nie zostały zgłoszone zastrzeżenia przez rodziców ucznia poszkodowanego postępowanie powypadkowe uznaje się za zakończone.

3) Protokół powypadkowy sporządza się w trzech egzemplarzach, dla:

- a. poszkodowanego (jego rodziców);
- b. szkoły, która przechowuje go w dokumentacji powypadkowej wypadku ucznia;
- c. organu prowadzącego lub kuratora oświaty (na żądanie).

4) Z treścią protokołu powypadkowego i innymi materiałami postępowania powypadkowego zaznajamia się: poszkodowanego pełnoletniego i/lub rodziców (prawnych opiekunów) poszkodowanego małoletniego.

5) Jeżeli poszkodowany pełnoletni zmarł lub nie pozwala mu na to stan zdrowia, z materiałami postępowania powypadkowego zaznajamia się jego rodziców (prawnych opiekunów).

6) Protokół powypadkowy doręcza się osobom uprawnionym do zaznajomienia się z materiałami postępowania powypadkowego. W ciągu 7 dni od dnia doręczenia protokołu powypadkowego osoby, o których mowa w pkt. 4 mogą złożyć zastrzeżenia do ustaleń protokołu.

7) Zastrzeżenia składa się na piśmie przewodniczącemu zespołu. Zastrzeżenia rozpatruje przewodniczący zespołu, a w przypadku dotyczącym wypadków ciężkich i śmiertelnych - organ prowadzący.

8) Zastrzeżenia mogą dotyczyć w szczególności:

- a. niewykorzystania wszystkich środków dowodowych niezbędnych dla ustalenia stanu faktycznego;
- b. sprzeczności istotnych ustaleń protokołu z zebrany materiał dowodowy.

9) Po rozpatrzeniu zastrzeżeń organ prowadzący szkołę może:

- a. zlecić dotychczasowemu zespołowi wyjaśnienie ustaleń protokołu lub przeprowadzenie określonych czynności dowodowych;
- b. powołać nowy zespół celem ponownego przeprowadzenia postępowania powypadkowego.

X. Postanowienia końcowe.

1. Pracownik służby bhp prowadzi ewidencje wypadków uczniów w szkole w formie Rejestru wypadków uczniów. Wpisy na bieżąco potwierdza własnym podpisem Dyrektor szkoły.
2. Rejestr wypadków służy celom statystycznym i informacyjnym przy sporządzaniu np. raportu o stanie bezpieczeństwa w szkole.
3. W sytuacji zagrożenia życia udziela się pierwszej pomocy dzieciom bez względu na światopogląd, wyznanie czy inne okoliczności zgłoszone przez rodziców (prawnych opiekunów).
4. Dyrektor omawia z pracownikami szkoły okoliczności i przyczyny wypadków oraz ustala środki niezbędne do zapobieżenia im.
5. Szkoła wyposażona jest w apteczki pierwszej pomocy przedmedycznej (również apteczki przenośne). Za wyposażenie apteczek i sprawdzanie dat ważności jej zawartości odpowiedzialna jest pielęgniarka szkolna.
6. Nauczyciele są zobowiązani do zabierania apteczek przenośnych na każde wyjście uczniów poza teren szkoły.

IV. Procedury interwencyjne dotyczące niespełnienia obowiązku szkolnego, zwalniania i odbierania ucznia ze szkoły oraz samowolnego opuszczania terenu szkoły podczas zajęć szkolnych.

1. Procedura postępowania dotycząca niespełnienia obowiązku szkolnego.

Przez niespełnienie obowiązku szkolnego lub obowiązku nauki należy rozumieć nieusprawiedliwioną nieobecność w okresie jednego miesiąca na co najmniej 50% obowiązkowych zajęć edukacyjnych.

1.1. Wychowawcy klas zobowiązani są do systematycznej kontroli obecności ucznia na zajęciach lekcyjnych.

1.2. Po stwierdzeniu faktu 3 - dniowej nieobecności ucznia, wychowawca zobowiązany jest do ustalenia powodu nieobecności i w przypadku długotrwałej nieuzasadnionej absencji, zasięga rady pedagoga/psychologa szkolnego na temat dalszego postępowania.

1.3. Wychowawca powinien nawiązać kontakt z rodzicami i poinformować o konsekwencjach prawnych wynikających z dalszej nieuzasadnionej nieobecności dziecka w szkole.

1.4. W przypadku, gdy uczeń nie spełnia obowiązku szkolnego, pedagog/psycholog szkolny podejmuje postępowanie egzekucyjne w trybie administracyjnym.

1.5. W przypadku dziecka rozpoczynającego naukę w szkole podstawowej należy ustalić faktyczne miejsce zamieszkania i szkołę, w której dziecko realizuje obowiązek szkolny.

2. Procedura postępowania dotycząca zasad odbierania dzieci ze szkoły.

2.1. Opiekę nad dzieckiem w drodze do szkoły i z powrotem powinni sprawować rodzice (opiekunowie prawni) lub upoważnione przez nich (na piśmie) osoby, zapewniające dziecku pełne bezpieczeństwo. Osoba, która może przejąć pełną odpowiedzialność prawną za bezpieczeństwo dziecka musi mieć 18 lat, w innych przypadkach odpowiedzialność prawną ponoszą rodzice.

2.2. Na początku roku szkolnego wychowawca zobowiązany jest zebrać od rodziców pisemną deklarację, określającą sposób powrotu dziecka do domu po zajęciach szkolnych.

2.3. Osoba odbierająca dziecko ze szkoły nie może być pod wpływem alkoholu ani środków odurzających.

2.4. W przypadku stwierdzenia, że rodzic (opiekun) zgłosił się po dziecko w stanie wskazującym na nietrzeźwość, należy:

a) niezwłocznie powiadomić wychowawcę klasy, pedagoga/psychologa szkolnego lub dyrektora szkoły,

b) nakazać osobie nietrzeźwej opuścić teren szkoły,

c) wezwać do szkoły drugiego rodzica lub innego opiekuna dziecka,

d) jeżeli wezwanie innego opiekuna jest niemożliwe, a nietrzeźwy rodzic odmawia opuszczenia szkoły i żąda wydania dziecka, twierdząc, że nie jest pod wpływem alkoholu, należy wezwać policję. Nauczyciel sporządza notatkę na temat zaistniałego zdarzenia i podjętych działań.

2.5. W przypadku nieodebrania dziecka przez rodziców ze szkoły należy:

- a. niezwłocznie skontaktować się telefonicznie z rodzicami (prawnymi opiekunami),
 - b. zapewnić uczniowi opiekę do czasu przybycia rodziców lub innego rozwiązania problemu,
 - c. po wyczerpaniu wszystkich dostępnych możliwości kontaktu z rodzicami zawiadomić policję.
- Nauczyciel sporządza notatkę na temat zdarzenia i podjętych działań.

2.6. Nauczyciel lub inny pracownik szkoły nie może odprowadzać ucznia do domu.

2.7. Takie same zasady obowiązują w sytuacji, gdy rodzic (opiekun) chce z uzasadnionych powodów zabrać dziecko ze szkoły w czasie zajęć edukacyjnych.

3. Procedura postępowania dotycząca zwalniania uczniów na zawody, konkursy i inne imprezy.

3.1. Nauczyciel organizujący wyjście sporządza w 2 egzemplarzach imienną listę uczestników, uwzględniając na niej cel wyjścia, czas wyjścia i powrotu.

3.2. Przedstawia sporządzoną listę uczestników dyrekcji szkoły i pozostawia w sekretariacie szkoły.

3.3. Organizator imprezy zapoznaje z listą wychowawcę klasy danego ucznia, który podpisem potwierdza zwolnienie ucznia z lekcji, odnotowując ten fakt w dzienniku lekcyjnym symbolem –zw. (zwolniony).

3.4. W przypadku wyjść zbiorowych uczniowie, którzy nie uczestniczą w imprezie z różnych przyczyn, a są tego dnia w szkole, pozostają pod opieką nauczyciela wyznaczonego przez dyrektora szkoły.

4. Procedura postępowania dotycząca samowolnego opuszczania zajęć lub szkoły przez ucznia.

4.1. W przypadku, gdy uczeń samowolnie opuszcza lekcję, opuszcza teren szkoły nauczyciel prowadzący zajęcia po stwierdzeniu nieobecności lub będąc świadkiem samowolnego opuszczania terenu szkoły niezwłocznie powiadamia wychowawcę, pedagoga szkolnego/psychologa, a w razie nieobecności powyższych osób dyrektora szkoły.

4.2. Pedagog/ psycholog szkolny lub dyrektor szkoły zobowiązany jest ustalić miejsce pobytu ucznia w czasie nieobecności na zajęciach.

4.3. Jeżeli uczeń nie przebywa na terenie szkoły, pedagog/psycholog lub dyrektor natychmiast powiadamia rodziców (prawnych opiekunów) o zdarzeniu. Po wyczerpaniu wszystkich możliwości kontaktu z rodzicami i ustalenia miejsca pobytu ucznia zawiadamia policję.

4.4. Po zaistniałej sytuacji, w której uczeń samowolnie opuścił zajęcia lub teren szkoły, wychowawca wzywa do szkoły rodziców (prawnych opiekunów) ucznia i przeprowadza rozmowę z rodzicami oraz z uczniem w ich obecności. Zobowiązuje ucznia do zaniechania samowolnego opuszczania zajęć, rodziców do kontrolowania frekwencji dziecka. Ustala z rodzicami strategię postępowania. Sporządza notatkę ze spotkania.

4.5. W przypadku powtarzających się wagarów, dyrektor szkoły zawiadamia Komisariat Policji lub Sąd Rodzinny.

5. Procedura w przypadku wyjazdu rodziców za granicę.

5.1. Wychowawca klasy na początku każdego roku szkolnego w trakcie rozpoznawania sytuacji rodzinnej ucznia, ustala, czy w klasie są dzieci, których jeden lub oboje rodziców przebywa za granicą.

5.2. W przypadku stwierdzenia, że w klasie są uczniowie, których jeden lub oboje rodziców przebywa za granicą wychowawca monitoruje sytuację tych dzieci (w szczególności frekwencję, wyniki w nauce i ewentualne problemy).

5.3. W przypadku, gdy oboje rodziców przebywa za granicą, wychowawca klasy jest zobowiązany do poznania sytuacji prawnej dzieci (rozmowa z osobą, pod opieką której przebywają małoletni).

5.4. W przypadku braku ustanowionej opieki prawnej wychowawca zobowiązuje osobę opiekującą się dziećmi, by niezwłocznie uregulować tą kwestię (uzyskać upoważnienie).

5.5. Gdy pomimo rozmów wychowawcy opieka prawna nad dzieckiem nie jest ustanowiona, wychowawca informuje pedagoga szkolnego/psychologa.

5.6. Pedagog szkolny/psycholog ponownie poucza o konieczności ustanowienia opieki prawnej, informuje o konsekwencjach, uświadamia opiekunowi ewentualne zaburzenia rozwoju emocjonalnego w przypadku wyjazdu rodziców do pracy za granicę.

5.7. W przypadku braku reakcji, pedagog/psycholog szkolny zgłasza ten fakt właściwym instytucjom.

5.8. Gdy dzieci zostały pozostawione bez opieki osoby dorosłej, wychowawca klasy niezwłocznie powiadamia pedagoga/psychologa szkolnego, a ten zgłasza ten fakt do Sądu Rodzinnego.

5.9. W przypadku niskiej frekwencji, słabych wyników w nauce oraz ewentualnych problemów uczniów, wychowawca wspólnie z pedagogiem/psychologiem szkolnym podejmuje współpracę z instytucjami, które mogą udzielić pomocy rodzinie.

V. Procedury bezpieczeństwa cyfrowego

Procedury postępowania wobec przemocy medialnej i cyberprzemocy.

Działania szkoły w zakresie ochrony w cyberprzestrzeni:

- Instalowanie i aktualizowanie oprogramowań zabezpieczających - ochrona przed dostępem do treści szkodliwych, niedozwolonych, nielegalnych i niebezpiecznych dla zdrowia (osoby odpowiedzialne – wyznaczone przez dyrektora szkoły)
- Ochrona przed wirusami
- Zasady bezpiecznego korzystania z Internetu - regulaminy pracowni informatycznych
- Działania profilaktyczne w zakresie cyberbezpieczeństwa w oparciu o 9 podstawowych zagrożeń bezpieczeństwa cyfrowego w środowisku szkolnym:
 1. dostęp do treści szkodliwych, niepożądanych, nielegalnych
 2. zagrożenia prywatności
 3. nadmierne korzystanie z Internetu
 4. dezinformacja, bezkrytyczna wiara w treści zamieszczone w Internecie, nieumiejętność odróżnienia treści prawdziwych od nieprawdziwych, w tym szkodliwość reklam
 5. cyberprzemoc
 6. seksting
 7. bezprawne użycie cudzego wizerunku w sieci
 8. niebezpieczne kontakty w Internecie
 9. łamanie prawa autorskiego
 10. zagrożenia bezpieczeństwa technicznego sieci, komputerów i zasobów online

Standardowe procedury reakcji w przypadku wystąpienia zagrożenia bezpieczeństwa cyfrowego:

- Przyjąć zgłoszenie i ustalić okoliczności oraz charakter zdarzenia.
- Zgłosić sprawę pedagogowi/psychologowi szkolnemu (pedagog/ psycholog powiadamia dyrekcję szkoły).
- Zabezpieczyć dowody w formie elektronicznej /pliki z treściami niedozwolonymi, zapisy rozmów w komunikatorach, e-maile, zrzuty ekranu/ (odpowiedzialni - nauczyciele przedmiotów informatycznych).
- Zadbać o bezpieczeństwo osób zaangażowanych w problem oraz świadków.
- Poinformować rodziców/opiekunów ofiary i sprawcy uczestniczących w zdarzeniu o sytuacji i roli ich dzieci (odpowiedzialni - wychowawca, pedagog, psycholog).
- Udzielić wsparcia ofierze (odpowiedzialni – wychowawca, pedagog, psycholog).
- Zapewnić ofiarom poufność działań.
- Uzgodnić z rodzicami podejmowane działania i formy wsparcia dla ich dziecka (odpowiedzialni – wychowawca, pedagog, psycholog).
- Zaproponować ofierze cyberprzemocy pomoc specjalisty – pedagoga, psychologa, poradni specjalistycznej.

- Skierować ucznia na terapię w porozumieniu z rodzicami/opiekunami prawnymi ucznia niepełnoletniego (odpowiedzialni - komisja wychowawcza szkoły).
- Przeprowadzić rozmowę z uczniem - sprawcą na temat jego postępowania (odpowiedzialni – wychowawca, pedagog, psycholog).
- W przypadku braku możliwości ustalenia sprawcy - skontaktować się z policją.
- Ustalić sposób zadośćuczynienia ofierze/odbycia kary regulaminowej ustalonej w statucie szkoły.
- W przypadku naruszenia prawa (np. upowszechniania treści nielegalnych pornografii) - złożyć zawiadomienie na policję; w przypadku niepełnoletniego - w porozumieniu z rodzicami (odpowiedzialny dyrektor szkoły).
- W razie konieczności - powiadomić odpowiednie służby (Sąd Rodzinny) – odpowiedzialny dyrektor szkoły.
- W razie szkody majątkowej lub osobistej, rodzice ucznia powinni powiadomić policję.
- W razie konieczności podjąć działania edukacyjne i wychowawcze w klasie, szkole (wypłynięcie informacji do środowiska rówieśniczego); odpowiedzialni - wychowawca, pedagog, psycholog.
- Skontaktować się z dostawcą usługi (w porozumieniu z policją) w celu usunięcia z sieci kompromitujących lub krzywdzących materiałów (odpowiedzialni – dyrektor, administrator sieci szkolnej).

Szczegółowe procedury reakcji w przypadku wystąpienia konkretnego zagrożenia bezpieczeństwa cyfrowego:

1. Dostęp do treści szkodliwych, niepożądanych, nielegalnych (pornografia, treści obrazujące przemoc, promujące działania szkodliwe dla zdrowia i życia dzieci, popularyzujące ideologię faszystowską i działalność niezgodną z prawem, nawołujące do samookaleczeń i samobójstw, korzystania z narkotyków; niebezpieczeństwo werbunku dzieci i młodzieży do organizacji nielegalnych i terrorystycznych).

- Reakcja organów szkoły w przypadku pozyskania wiedzy o wystąpieniu zagrożenia zależy od tego, czy:

1) treści te można bezpośrednio powiązać z uczniami danej szkoły (rozwiązanie leży po stronie szkoły)

2) treści nielegalne lub szkodliwe nie mają związku z uczniami danej szkoły, lecz wymagają kontaktu szkoły z odpowiednimi służbami (należy zgłosić incydent policji oraz poinformować o nim serwis Dyżurnet (dyzurnet.pl)).

- Rodzice zabezpieczają dowody w formie elektronicznej (pliki z treściami niedozwolonymi, zapisy rozmów w komunikatorach, e-maile, zrzuty ekranu), znalezione w Internecie lub w komputerze dziecka.

- Organy szkoły informują wszystkich rodziców/prawnych opiekunów dzieci uczestniczących w zdarzeniu o sytuacji i roli ich dzieci.
 - Działania wychowawców, nauczycieli, pedagoga, psychologa koncentrują się głównie na aktywnościach edukacyjnych i wychowawczych. Kiedy uczeń jest sprawcą wychowawca, pedagog, psycholog przeprowadza z nim rozmowę na temat jego postępowania, by w jej trakcie uzmysłowić mu szkodliwość prowadzonych przez niego działań.
 - Dzieci (ofiary i świadków zdarzenia) należy otoczyć opieką psychologiczno-pedagogiczną (w miarę możliwości w szkole lub w instytucjach zewnętrznych), natomiast rodziców lub opiekunów prawnych ofiary powiadomić o zdarzeniu i uzgodnić z nimi podejmowane działania i formy wsparcia dziecka (wychowawca, pedagog, psycholog, dyrektor).
 - Dyrektor szkoły w porozumieniu z rodzicami lub rodzice niezwłocznie powiadamiają policję w przypadku naruszenia prawa, np. rozpowszechniania materiałów pornograficznych z udziałem nieletniego lub prób uwiedzenia małoletniego w wieku do 15 lat przez osobę dorosłą.
- 2. Zagrożenia prywatności** (polegają na naruszeniu prywatności dziecka lub pracownika szkoły poprzez nieodpowiednie lub niezgodne z prawem wykorzystanie danych osobowych lub wizerunku dziecka albo pracownika szkoły)
- Kiedy sprawcą jest uczeń (kolega ofiary ze szkoły czy klasy) uczniowie lub rodzice kontaktują się z dyrektorem szkoły, wychowawcą lub osobą odpowiedzialną za koordynację działań związanych z bezpieczeństwem cyfrowym na terenie szkoły.
 - Kiedy sprawcą jest osoba dorosła (osoba trzecia) rodzice kontaktują się bezpośrednio z policją i powiadamiają o tym szkołę.
 - Rodzice zabezpieczają dowody nieodpowiedniego lub niezgodnego z prawem działania – w formie elektronicznej (e-mail, zrzut ekranu oraz adres strony, na której udostępniony został wizerunek dziecka, konwersacja w komunikatorze, SMS) oraz dokonują zmian tych danych identyfikujących, które zależą od ofiary, tj. haseł i loginów lub kodów dostępu do platform i portali internetowych.
 - W przypadku znanego sprawcy, który nie zmierzał do wyrządzenia ofierze szkody majątkowej lub osobistej, szkoła dąży do rozwiązania problemu w ramach działań wychowawczo-profilaktycznych uzgodnionych z rodzicami.
 - Kiedy sprawcą incydentu jest uczeń szkoły organy szkoły podejmują wobec niego (w porozumieniu z rodzicami) działania wychowawcze, zmierzające do uświadomienia nieodpowiedniego i nielegalnego charakteru czynów, jakich dokonał (m.in.. zadośćuczynienie przez sprawcę osobie poszkodowanej), dyrekcja szkoły podejmuje

decyzję w sprawie powiadomienia o incydencie policji, biorąc pod uwagę rodzaj czynu oraz wiek sprawcy, jego dotychczasowe zachowanie, postawę po odkryciu incydentu, opinie wychowawcy i pedagoga.

- Pedagog, psycholog obejmują nieletnią ofiarę incydentu pomocą psychologiczno-pedagogiczną lub wskazują placówki pomocowe. Wobec uczniów z otoczenia ofiary wychowawcy, pedagog, psycholog podejmują działania wychowawcze.
- Szkoła lub rodzice ofiary powiadamiają policję.

3. Zagrożenie dla zdrowia dzieci w związku z nadmiernym korzystaniem z Internetu (Infoholizm (siecioholizm) – nadmierne, obejmujące niekiedy niemal całą dobę, korzystanie z zasobów Internetu i gier komputerowych /najczęściej sieciowych/ oraz portali społecznościowych przez dzieci)

- Nauczyciele zwracają uwagę na dzieci nieangażujące się w życie klasy, a poświęcające wolne chwile na kontakt online lub przychodzące do szkoły po nieprzespanej nocy.
- Wychowawca, pedagog lub psycholog ustalają we współpracy z rodzicami skutki zdrowotne i psychiczne, jakie nadmierne korzystanie z zasobów Internetu wywołało u dziecka (np. gorsze wyniki w nauce, niedosypianie, niedojadanie, rezygnacja z dawnych zainteresowań, załamanie się relacji z rodziną czy rówieśnikami). Na tej podstawie wybierają odpowiednią ścieżkę rozwiązywania problemów: z udziałem specjalistów (lekarzy, terapeutów) lub bez – wyłącznie w szkole.
- Osoba, której problem dotyczy ma możliwość korzystania z konsultacji z pedagogiem lub psychologiem którzy w miarę potrzeb mogą zaproponować konsultacje ze specjalistą lub w przypadku zdiagnozowania przez psychologa uzależnienia od Internetu skierowanie do placówki terapeutycznej
- Nauczyciele i wychowawcy zwracają rówieśnikom, którzy są świadkami problemu, uwagę na negatywne aspekty nadmiernego korzystania z zasobów Internetu.

4. Dezinformacja, bezkrytyczna wiara w treści zamieszczone w Internecie, nieumiejętność odróżnienia treści prawdziwych od nieprawdziwych, w tym szkodliwość reklam

- Nauczyciele i wychowawcy w trakcie prowadzonych lekcji mogą zidentyfikować uczniów nieumiejący odróżniać prawdy od fałszu informacji publikowanych w Internecie (np. podczas przygotowania prac domowych).
- Posługiwanie się nieprawdziwymi informacjami zaczerpniętymi z Internetu w procesie dydaktycznym – podczas lekcji lub w zadaniach domowych – każdorazowo powinno być zauważone przez nauczyciela, przeanalizowane i skomentowane.

- Szkoła prowadzi działania profilaktyczne (wpisane w program wychowawczo-profilaktyczny) – edukację medialną (informacyjną), np. w trakcie zajęć nieinformatycznych (np. historii, języka polskiego) przez wszystkie lata nauki ucznia w szkole lub podczas lekcji ukierunkowanych na zdobywanie przez dzieci i młodzież kompetencji, a także na zajęciach pozalekcyjnych. Działania te skierowane są do ogółu uczniów (profilaktyka uniwersalna).
 - Procedury interwencyjne mają uzasadnienie w przypadku uczniów podejmujących zachowania ryzykowne (np. samookaleczających się lub stosujących ryzykowne diety itp.).
- 5. Cyberprzemoc** (przemoc z użyciem technologii informacyjno-komunikacyjnych, głównie Internetu oraz telefonów komórkowych. Podstawowe formy zjawiska to nękanie, straszenie, szantażowanie z użyciem sieci, publikowanie lub rozsyłanie ośmieszających, kompromitujących informacji, zdjęć, filmów, z użyciem sieci oraz podszywanie się w sieci pod kogoś wbrew jego woli. Do działań określanых mianem cyberprzemocy wykorzystywane są głównie: poczta elektroniczna, czaty, komunikatory, strony internetowe, blogi, media społecznościowe, grupy dyskusyjne, SMS i MMS.)
- Wychowawca, pedagog, psycholog lub dyrektor szkoły przeprowadzają rozmowę z ofiarą cyberprzemocy w miejscu bezpiecznym, zapewniającym intymność, nie dopuszczając do powtórnej wiktymizacji. Pedagog, psycholog udziela ofierze przemocy wsparcia. W działania wobec ofiary włączają także rodziców/opiekunów ofiary (po uzyskaniu akceptacji ofiary dla udziału rodziców).
 - Po dokonaniu oceny zdarzenia (czy wyczerpuje znamiona cyberprzemocy, czy jest np. nizebyt udanym żartem) wychowawca, pedagog lub psycholog podejmują działania profilaktyczne mające na celu niedopuszczenie do eskalacji tego typu zachowań.
 - Jeśli ustalenie sprawcy wydaje się niemożliwe, a w ocenie kadry pedagogicznej jest konieczne, należy skontaktować się z policją.
 - Kiedy sprawca cyberprzemocy jest znany i jest on uczniem szkoły, pedagog/psycholog szkolny przeprowadza z nim rozmowę o jego zachowaniu, która ma służyć ustaleniu okoliczności zdarzenia, jego wspólnej analizie (w tym np. przyjrzeniu się przyczynom), a także próbie rozwiązania sytuacji konfliktowej (w tym sposobów zadośćuczynienia ofiarom cyberprzemocy).
 - W sytuacji, gdy sprawca jest nieznan, podstawowe działanie szkoły polega na przerwaniu aktu cyberprzemocy (zawiadomieniu administratora serwisu w celu usunięcia materiału po wcześniejszym zabezpieczeniu dowodów), zapewnieniu

pomocy psychologiczno-pedagogicznej poszkodowanemu oraz wsparciu rodziców poszkodowanego ucznia w ewentualnym zgłoszeniu sprawy policji.

- Procedura umożliwia rozwiązanie sytuacji problemowej na poziomie pracy wychowawczej szkoły.
- Szkoła powinna powiadomić odpowiednie służby (np. sąd rodzinny), gdy wykorzysta wszystkie dostępne jej środki wychowawcze (rozmowa z rodzicami, konsekwencje wobec sprawcy wynikające ze statutu i/lub regulaminu) i interwencje pedagogiczne, a ich zastosowanie nie przynosi pożądanych rezultatów (np. nie ma zmian postawy ucznia).
- Kontakt z policją wymagają wszelkie sytuacje, w których zostało naruszone prawo (np. groźby karalne, świadome publikowanie nielegalnych treści, rozpowszechnianie nagich zdjęć z udziałem małoletnich). Za zgłoszenie powinien odpowiadać dyrektor szkoły.

6. Seksting (przesyłanie wiadomości drogą elektroniczną w formie wiadomości MMS lub z wykorzystaniem różnych aplikacji i komunikatorów albo publikowanie np. na portalach społecznościowych prywatnych treści, głównie zdjęć lub filmów, o kontekście seksualnym, erotycznym)

- Zgłoszeń dokonują głównie rodzice lub opiekunowie prawni dziecka – ofiary. Czasami informacja dociera do szkoły bezpośrednio od ucznia lub z grona bliskich znajomych dziecka. W rzadkich wypadkach nauczyciele i inni pracownicy szkoły sami identyfikują takie zdarzenia w sieci. Niekiedy zgłoszenia dokonują ofiary lub osoby je znające.
- Zidentyfikowani małoletni sprawcy sekstingu zostają wezwani do dyrekcji szkoły, gdzie są im przedstawione dowody ich aktywności.
- Rozmowy ze sprawcami odbywają się w obecności ich rodziców zaproszonych do szkoły. Wszelkie działania wobec sprawców incydentu są podejmowane w porozumieniu z ich rodzicami lub opiekunami prawnymi. Sprawcy otrzymują wsparcie pedagogiczne i psychologiczne.
- W przypadku, gdy wymiana materiałów o charakterze seksualnym następuje tylko w ramach związku między dwojgiem rówieśników, a materiały nie uległy rozprzestrzenieniu dalej, dalsze działania poza zapewnieniem wsparcia i opieki psychologiczno-pedagogicznej nie są konieczne, jednak istotne jest pouczenie sprawców zdarzenia, że dalsze rozpowszechnianie materiałów może być nielegalne i będzie miało poważniejsze konsekwencje, w tym prawne.
- Są sytuacje, kiedy materiały o charakterze seksualnym zostały rozesłane większej liczbie osób, jednak nie dochodzi do cyberprzemocy na tym tle (młodzież traktuje materiał jako formę wyrażenia siebie). Może się jednak okazać, że niektóre z tych

materiałów zostaną uznane za pornograficzne. W takim wypadku dyrektor szkoły dokonuje zgłoszenia incydentu policji i/ lub do sądu rodzinnego.

- W sytuacji, gdy materiały zostały rozesłane większej liczbie osób (bez względu na intencje) i na tym tle dochodzi do cyberprzemocy, należy dodatkowo zastosować procedurę: cyberprzemoc.
- Wychowawca, pedagog, psycholog otacza opieką psychologiczno-pedagogiczną ofiary oraz podejmuje odpowiednie działania wychowawcze. Rozmowę na temat identyfikacji potencjalnego sprawcy realizują z uwzględnieniem komfortu psychicznego dziecka.
- Jeśli przypadek sekstingu zostanie upowszechniony w środowisku rówieśniczym organy szkoły podejmują działania wychowawcze, uświadamiające negatywne aspekty moralne sekstingu oraz narażanie się na dotkliwe kary osób, które go stosują.
- W przypadku publikacji lub upowszechniania zdjęć o charakterze pornografii dziecięcej (co jest wykroczeniem ściganym z urzędu) kierownictwo szkoły zobowiązane jest do powiadomienia o tym zdarzeniu policji lub sądu rodzinnego.
- Pedagog, psycholog wspólnie z rodzicami/ opiekunami prawnymi ofiary decyduje o skierowaniu ofiar do placówek specjalistycznych.

7. Bezprawne użycie cudzego wizerunku w sieci

- Dochodzenie naruszeń dóbr osobistych, w tym wizerunku, jest, co do zasady działaniem podejmowanym z inicjatywy samego uprawnionego przed sądami. Decyzja o dalszych krokach prawnych w sprawach o naruszenie dóbr osobistych, w tym wizerunku, należy do osoby, której wizerunek został bezprawnie użyty w internecie. W przypadku naruszeń stanowiących przestępstwo dodatkowo mogą być zaangażowane organy ścigania.
- Szkoła (nauczyciele, wychowawcy, pedagog, psycholog), oprócz realizacji zapisów podstawy programowej związanych z prawem autorskim, może na lekcjach wychowawczych proponować aktywności, których celem będzie wprowadzenie uczniów w tematykę związaną z bezpiecznym i przemyślanym udostępnianiem wizerunku w internecie, w tym przede wszystkim w mediach społecznościowych. Działania prewencyjne mogą zapobiec podobnym zdarzeniom w przyszłości.
- Placówki specjalistyczne mogą wesprzeć szkołę poprzez udzielenie informacji, przeprowadzanie szkoleń dla pracowników szkoły oraz pogadarek dla uczniów z zakresu świadomego i zgodnego z prawem użycia wizerunku innej osoby w internecie.

8. Niebezpieczne kontakty w Internecie – uwodzenie, zagrożenie pedofilią

- Jeśli rodzice/opiekunowie zgłaszają problem informacja najpierw trafia do szkoły. Jeśli problem zgłaszają osoby „ścigające pedofili” informacja trafia na policję. Zdarza się, że informacja uzyskiwana jest ze środowiska rówieśników ofiary.
- Jeśli sytuacja ma miejsce w szkole administrator powinien zidentyfikować i zabezpieczyć w formie elektronicznej, dowody działania dorosłego sprawcy uwodzenia (zapisy rozmów w komunikatorach czy na portalach społecznościowych, zrzuty ekranowe, zdjęcia, wiadomości e-mail).
- Jednocześnie dyrektor szkoły bezzwłocznie zawiadamia policję o wystąpieniu zdarzenia. Ze względu na bezpieczeństwo nie należy podejmować samodzielnych działań w celu dotarcia do sprawcy, lecz udzielać wszelkiego możliwego wsparcia organom ścigania, m.in. zabezpieczyć i przekazać zebrane dowody. Identyfikacja sprawcy wykracza poza kompetencje i możliwości szkoły w większości przypadków uwodzenia przez internet.
- Ofierze należy zapewnić opiekę psychologiczną-pedagogiczną i poczucie bezpieczeństwa (we współpracy szkoły z rodzicami/opiekunami prawnymi). W trakcie rozmowy z dzieckiem prowadzonej przez wychowawcę/pedagoga/psychologa/pracownika szkoły, do którego dziecko ma szczególne zaufanie, należy uzyskać wszelkie możliwe informacje o sprawcy i przekazać je policji.
- Wsparcia należy udzielić w przypadku zaobserwowania przez pracowników szkoły zachowań uczniów zagrażających ich zdrowiu i życiu (samookaleczenia, zażywanie substancji psychoaktywnych), ponieważ zachowania te mogą być inicjowane i wzmacniane poprzez kontakty w Internecie. O możliwym związku takich zachowań dzieci z inspiracją płynącą z Internetu wychowawca, pedagog lub psycholog powiadomią rodziców.
- W przypadkach uwiedzenia nieletnich przez osoby dorosłe pedagog, psycholog (w porozumieniu z rodzicami/opiekunami prawnymi) kierują ofiarę na terapię do placówki specjalistycznej opieki psychologicznej.

9. Łamanie prawa autorskiego

- Najczęstszym przypadkiem, w którym szkoła może zetknąć się z problemem naruszenia praw autorskich, jest użycie materiałów prawnie chronionych na stronach internetowych szkoły, poza zakresem dozwolonego użytku, przez jej pracowników bądź uczniów.
- W przypadku naruszeń dokonanych przez uczniów, szkoła musi dochodzenie roszczeń pozostawić osobom uprawnionym.

- Zdarzenie może zostać zgłoszone w sposób nieformalny (ustnie, telefonicznie, pocztą elektroniczną, na zamkniętym lub publicznym forum internetowym, na piśmie w postaci wezwania podpisanego przez domniemanego uprawnionego lub jego pełnomocnika) lub formalny (w postaci doręczenia odpisu pozwu lub innego pisma urzędowego, np. wezwania z policji lub prokuratury). Osoba pracująca w szkole, która przyjęła zgłoszenie o łamaniu prawa autorskiego powinna pozostawić formalny ślad, w postaci np. notatki służbowej, zakomunikowania przełożonemu itd., w zależności od wagi sprawy. W większości przypadków wskazane jest uzyskanie fachowej pomocy prawnej.
- Wychowawca, nauczyciele, pedagog i psycholog skupiają na swojej roli edukacyjno-wychowawczej poprzez realizację podstawy programowej w tym zakresie łamania prawa autorskiego oraz organizację pogadank na temat praw autorskich. Szkoła może wykorzystać okoliczności zgłoszenia rzekomego naruszenia do przekazania zaangażowanym osobom (a być może i wszystkim uczniom, nauczycielom i opiekunom) wiedzy na temat tego, jak faktycznie prawo reguluje konkretne kwestie.
- Jeżeli osobą poszkodowaną jest uczeń szkoła może rozważyć możliwość wystąpienia w roli mediatora.
- Jeżeli ofiarą jest osoba spoza szkoły, szkoła może pomóc sprawcy w doprowadzeniu do zaniechania naruszeń i naprawienia ich skutków bez niepotrzebnej eskalacji sporu.
- Korzystając z pomocy placówek specjalistycznych szkoła może zorganizować szkolenia z zakresu prawa autorskiego, w tym w internecie, dla wszystkich zainteresowanych osób w szkole.
- Nauczyciele/pracownicy mogą korzystać m.in. z materiałów edukacyjnych (scenariusze zajęć, podręczniki) dostępnych na stronach: <http://prawokultury.pl/> <http://edukacjamedialna.edu.pl> oraz <http://www.legalnakultura.pl/pl>.

10. Szczegółowe procedury reakcji w przypadku bezpieczeństwa technicznego sieci i sprzętu IT

- a) W przypadku wystąpienia zagrożeń technicznych dla sieci i sprzętu IT, które obejmują szkodliwe oprogramowanie takie jak:
- b) Wirusy – programy, których zadaniem jest przede wszystkim jak najszybsze rozprzestrzenianie się w celu opanowania jak największej liczby systemów komputerowych, a następnie zniszczenie, kradzież lub zmiana informacji użytkowników;
- c) „Konie trojańskie” – programy, których kod realizuje zazwyczaj inne funkcje niż użytkownik zakłada, np. w programie do edycji tekstu zawarte są funkcje szpiegujące działania użytkownika na urządzeniu końcowym (np. wykradanie haseł);

- d) Backdoor – wirus, który daje kontrolującej go osobie możliwość zdalnego dostępu do komputera ofiary. Backdoory instalują się, uruchamiają i działają niezauważalnie, bez wiedzy i zgody użytkownika;
- e) Robaki komputerowe – programy, które w sposób niekontrolowany mnożą się w zasobach sieci komputerowej, a ich działanie sprowadza się do powielania swojego kodu. W momencie wypełnienia wolnego miejsca na dysku komputera mogą spowodować jego zatrzymanie;
- f) Makrowirusy – dodają swój kod do makr skojarzonych z dokumentami, arkuszami kalkulacyjnymi i innymi plikami danych. Uruchamiają się tak jak zwykłe makra w środowisku innego programu, najczęściej któregoś z pakietu Microsoft Office;
- g) DoS/DDoS – atak polegający na zakłóceniu działania systemu komputerowego poprzez wysyłanie do niego nadmiernej ilości danych;
- h) Skanowanie sieci w celu wykrycia podatnych na zagrożenia systemów. Odbywa się poprzez skanowanie portów sieciowych i sprawdzanie odpowiedzi przychodzącej. Odpowiedź wskazuje, czy port jest wykorzystywany oraz czy skanowany system jest podatny na atak;
- i) Próby logowania się do serwerów udostępniających usługi w Internecie (np. stron www, poczty e-mail) za pomocą podsłuchanych lub odgadniętych haseł;
- j) Exploit – program, część kodu, a nawet pewne dane wykorzystujące błąd lub podatność w aplikacji lub systemie operacyjnym. W rezultacie takiego ataku osoba atakująca zdobywa pełne uprawnienia do atakowanego systemu komputerowego lub sieci;
- k) „Taktika wodopaju” – polega na tym, że atakujący stara się zaatakować określoną grupę użytkowników końcowych poprzez infekowanie złośliwym oprogramowaniem stron internetowych, które odwiedzają członkowie tej grupy, pracownik szkoły zobowiązany jest do zgłoszenia go osobie odpowiedzialnej za infrastrukturę teleinformatyczną szkoły oraz dyrekcji.
 - Kluczowe znaczenie ma zebranie i zabezpieczenie przez specjalistę (informatyk) dowodów w formie elektronicznej.
 - Identyfikację sprawców ataku należy pozostawić specjalistom – informatykom.
 - W sytuacji, gdy incydent spowodował w szkole straty materialne lub wiązał się z utratą danych, należy powiadomić policję, aby podjęła działania na rzecz zidentyfikowania sprawcy.

1.1. Działania wobec sprawców zdarzenia ze szkoły/ spoza szkoły

- Jeśli sprawcami incydentu są uczniowie danej szkoły, należy wobec nich podjąć działania wychowawcze i o zaistniałej sytuacji powiadomić ich rodziców. Jeżeli skutki ataku mają

dotkliwy charakter, doprowadziły do zniszczenia mienia lub utraty istotnych danych (np. gromadzonych w dzienniku elektronicznym szkoły), należy taki przypadek zgłosić policji.

- O incydencie należy powiadomić społeczność szkolną (uczniów, nauczycieli, rodziców) i zaprezentować podjęte działania, zarówno przywracające działanie aplikacji i sieci komputerowej w szkole, jak i wychowawczo-edukacyjne wobec dzieci.

- W przypadku wystąpienia strat materialnych oraz utraty danych (szczególnie danych wrażliwych) należy zgłosić incydent policji.

- W przypadku zaawansowanych awarii (np. wywołanych przez „konie trojańskie”) lub strat (np. utrata danych z dziennika elektronicznego) konieczne jest skorzystanie z zewnętrznego wsparcia eksperckiego, kontakt z serwisem twórcy oprogramowania lub zamówienie usługi w wyspecjalizowanej firmie.